

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

Навчально–науковий інститут права та міжнародно-правових відносин

Кафедра історії та теорії держави і права

Дипломна робота бакалавра

**на тему: ІСТОРІЯ НЕЛЕГАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ОКУПОВАНИМИ
ТЕРИТОРІЯМИ. 2014-2024 рр.**

Виконав: студент навчальної групи ІСТ 20-1
спеціальність 032 «Історія та археологія»
Прохоренко Артем Владиславович

Керівник: д.і.н., професор кафедри історії
та теорії держави і права
Запорожченко Ю.В.

Рецензент: Ковальов В.Г. кандидат наук з
державного управління, доцент
кафедри публічного управління та
митного адміністрування Університету
митної справи та фінансів

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Прохоренко Артем Владиславович « Історія нелегальної торгівлі з окупованими територіями. 2014-2024 рр». Дипломна робота освітнього рівня – бакалавр, на правах рукопису. Спеціальність – 032 «Історія та археологія» (історія та антропологія права). – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024. 50с.

Дана дипломна робота присвячена дослідженню історії нелегальної торгівлі з окупованими територіями протягом періоду з 2014 по 2024 рік. Робота включає аналіз різних аспектів нелегальної торгівлі, включаючи збройні конфлікти, торгівлю наркотиками, контрабанду товарів та людей. Під час дослідження розглядаються основні причини і наслідки цих явищ, а також шляхи протидії та зменшення впливу нелегальної торгівлі на міжнародну безпеку та стабільність. Робота підкреслює необхідність спільних зусиль та міжнародної співпраці для подолання цієї проблеми та забезпечення мирного майбутнього для всіх націй.

Ключові слова: нелегальна торгівля, окуповані території, збройні конфлікти, наркотики, контрабанда, міжнародна безпека, міжнародна співпраця, стабільність

ABSTRACT

Artem Vladyslavovich Prokhorenko « History of illegal trade with the occupied territories. 2014-2024". Diploma thesis of the educational level - bachelor, with manuscript rights. Specialty - 032 "History and Archeology" (history and anthropology of law). – University of Customs and Finance, Dnipro, 2024. 50p.

This thesis is devoted to the study of the history of illegal trade with the occupied territories during the period from 2014 to 2024. The work includes analysis of various aspects of illegal trade, including armed conflicts, drug trafficking, smuggling of goods and people. During the study, the main causes and consequences of these phenomena are considered, as well as ways to counteract and reduce the impact of illegal trade on international security and stability. The work highlights the need for joint efforts and international cooperation to overcome this problem and ensure a peaceful future for all nations.

Key words: illegal trade, occupied territories, armed conflicts, drugs, smuggling, international security, international cooperation, stability

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I: ІСТОРОГРАФІЯ.....	7
РОЗДІЛ II. ОГЛЯД ІСТОРІЇ ВІДНОСИН З ОКУПОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ СТАНОМ НА 2014 РІК.....	18
РОЗДІЛ III: НЕЛЕГАЛЬНА ТОРГІВЛЯ В КОНТЕКСТІ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ.....	22
3.1 Опис та аналіз видів нелегальної торгівлі, що розвиваються на окупованих територіях.....	24
3.2 Економічні аспекти контрабанди під час військового конфлікту в Україні.....	30
3.3 Вивчення механізмів організації нелегальних торговельних мереж.....	38
3.4 Вплив нелегальної торгівлі з окупованими територіями на економіку.....	41
РОЗДІЛ IV: БОРОТЬБА З КОНТРАБАНДОЮ В УМОВАХ “ГІБРИДНОЇ” ВІЙНИ.....	48
Розділ V: ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ: ВІД КОНТРАБАНДИ ЗЕРНА ДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ, НАРКОТИКАМИ ТА ВУГІЛЛЯМ	51
5.1 Контрабанда зерна в умовах гібридної війни.....	52
5.2 Торгівля людьми під час війни в Україні.....	58
5.3 Вугільна торгівля з окупованими територіями.....	63
5.4 Наркотична торгівля на окупованих територіях України.....	66
РОЗДІЛ VI: РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕГУЛЮВАННІ ТА ПРИПИНЕННІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ОКУПОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ.....	71

ВИСНОВОК.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	80

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

GI-TOC – Global Initiative Against Transnational Organized Crime (Глобальна ініціатива проти транснаціональної організованої злочинності)

INTERPOL – The International Criminal Police Organization (Міжнародна організація кримінальної поліції)

СБУ - Служба безпеки України

ООН - Організація Об'єднаних Націй

ЄС - Європейський Союз

МВС - Міністерство внутрішніх справ України

БЕБ - Бюро економічних справ України

РНБО - Рада національної безпеки і оборони України

РРО - Реєстратор розрахункових операцій

МОМ - Міжнародна організація з міграції

НАНУ – Національна академія наук України

ВСТУП

Актуальність дослідження. Тема історії нелегальної торгівлі з окупованими територіями за період з 2014 по 2024 роки має вельми актуальне значення в контексті сучасних політичних та економічних викликів. Після подій 2014 року, коли Російська Федерація анексувала Крим і підтримувала конфлікт на сході України, нелегальна торгівля стала складовою складної гібридної війни, що велася проти України. Окрім того, ця торгівля не лише порушує міжнародне право, а й має серйозні економічні та соціальні наслідки для України.

З 2014 року, нелегальна торгівля з окупованими територіями стала системною проблемою, що впливає на рівень безпеки, економічний розвиток та суверенітет країни. Підпільна торгівля забороненими товарами, включаючи зброю, наркотики та людей, стала частиною складної схеми незаконних дій, яка підтримується зовнішнім агресором.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що вона стосується не лише історичного аналізу, а й сучасних викликів та стратегій протидії нелегальній торгівлі. Розуміння механізмів та причин цієї торгівлі дозволить розробити більш ефективні стратегії контролю та протидії, що є критичним для збереження суверенітету та безпеки України.

Об'єктом дослідження є нелегальна торгівля з окупованими територіями України протягом періоду з 2014 по 2024 роки.

Предметом дослідження: є характер, обсяги, тенденції та наслідки нелегальної торгівлі з окупованими територіями України в період з 2014 по 2024 роки.

Хронологічні межі дослідження включають період з 2014 по 2024 роки.

Територіальні рамки дослідження охоплюють усі території України, зокрема окуповані території, які входять до складу Криму та Донецької та Луганської областей.

Метою дослідження – розкриття особливостей, механізмів, тенденцій та наслідків нелегальної торгівлі з окупованими територіями України в період з 2014 по 2024 роки. Дослідження спрямоване на визначення впливу цього явища на економіку, безпеку та суспільство України, а також на розробку аналіз дослідження щодо запобігання та протидії нелегальній торгівлі в майбутньому.

Методологічна основа дослідження буде ґрунтуватися на комбінації кількох підходів:

Дескриптивний аналіз: вивчення статистичних даних, звітів, інформаційних джерел для опису обсягів, тенденцій та характеристик нелегальної торгівлі.

Аналіз соціальних та економічних процесів: Розгляд впливу нелегальної торгівлі на економічний та соціальний розвиток країни, включаючи збурення на ринках, втрати бюджету, а також соціальні наслідки.

Порівняльний аналіз: порівняння даних з різних періодів, а також з іншими країнами, щоб виявити схожі та відмінні риси та фактори впливу.

Експертні оцінки: консультації з експертами у галузі економіки, права, міжнародних відносин та інших відповідних сфер для отримання додаткових інсайтів та поглибленого розуміння проблеми.

Кількісний та якісний аналіз: використання якісних та кількісних методів дослідження для отримання комплексного уявлення про обсяги та динаміку нелегальної торгівлі.

Структура бакалаврського проекту зумовлена його метою та визначеними завданнями. Робота складається з анотації, вступу, шістьох розділів (6 підрозділів) основної частини, висновків, списку використаної літератури (50 позиція на 6 сторінках). Загальний обсяг тексту становить 87 сторінок, із них основного тексту – 68 сторінок.

Розділ 1: ІСТОРИОГРАФІЯ

Аналізували історичні аспекти боротьби з незаконним переміщенням товарів та контрабандою наркотиків, контрафактною продукцією та іншими видами нелегальної торгівлі. Потреба в таких дослідженнях стає ще більш актуальною в контексті сучасних викликів і загроз, з якими стикається сучасне суспільство.

Наприклад, монографія В. Ченцова та К. Гальського, спільно з А. Макаренка та А. Тимошенко, присвячена боротьбі з контрабандою в історії української митниці. Автори досліджують історію цього явища до 1991 року та після отримання Україною незалежності, а також розглядають роль митних органів у цьому процесі.

Деякі аспекти проблеми контрабанди копалин, зброї та інших товарів першої необхідності у зоні окупації на Донеччині та Луганщині також привернули увагу істориків з Інституту історії України НАНУ, зокрема Л. Якубової та В. Головка[49].

Проте в історичній науці все ще відсутні дослідження, що докладно відображають роботу правоохоронних органів у цьому напрямку, а це може стати об'єктом подальших досліджень і аналізу [47,48].

Вивчення історії боротьби з незаконним переміщенням товарів та контрабандою наркотиків потребує глибокої рефлексії та аналізу, який охоплював би роботу правоохоронних органів, міжнародний досвід, наслідки для економіки та динаміку поширення контрабанди [47,48].

Використання трансдисциплінарного підходу, який поєднує підходи з різних наукових галузей, здійснюється не лише на основі гуманітарних досліджень, але й інтегрує висновки фахівців з різних сфер. Це може включати аналітичні та соціологічні дослідження, статистичний аналіз, а також правові аспекти. Серед учасників цього діалогу можуть бути державні органи,

представники суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, споживачі продукції та інші зацікавлені сторони [47].

Такий підхід дозволить отримати більш повну картину проблеми та розробити ефективніші стратегії боротьби з контрабандою та незаконним переміщенням товарів [48].

Зазначені аналітичні записки Національного інституту стратегічних досліджень та дослідження ГО «Інституту економічних досліджень та політичних консультацій» дійсно важливі для аналізу наслідків нелегальної торгівлі. Їхні дані сприяють у розумінні втрат бюджету та ефективності заходів з протидії контрабанді [49].

Історіографія боротьби з тіньовою економікою в Україні на початку ХХІ століття насичена численними прикладами успішних операцій правоохоронних органів, зокрема Служби безпеки України (СБУ). Одним із яскравих епізодів цієї боротьби є блокування незаконної реалізації гуртових партій контрафактних цигарок, виготовлених у непідконтрольних уряду територіях Донецької та Луганської областей, а також у тимчасово анексованому Криму [49].

На початку 2020-х років ситуація на Сході України залишалася напруженою. Окуповані території Донецької та Луганської областей (ОРДЛО), а також анексований Крим стали центрами виготовлення та розповсюдження контрафактної продукції. Це явище було спричинене економічною нестабільністю, відсутністю контролю з боку центральної влади та активною діяльністю злочинних угруповань [47].

Важливою віхою в історії боротьби з контрабандою та контрафактною продукцією стало виявлення та блокування незаконних поставок цигарок, організованих приватною підприємницею з Краматорська. Використовуючи свої зв'язки, вона налагодила постачання контрафакту з окупованих територій, а також із сусідніх країн, що свідчить про високий рівень організованості цієї злочинної мережі [47,49].

Під час обшуків у двох гаражних приміщеннях, де зберігали контрафактні товари, та в місцях збуту було вилучено 75 тисяч пачок цигарок на суму понад 4 мільйони гривень. Це стало значним успіхом у боротьбі з тіньовим ринком тютюнових виробів [37,38].

У рамках цієї операції було відкрито кримінальне провадження за ч. 1 ст. 204 Кримінального кодексу України. Ця стаття передбачає відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування підакцизних товарів. Подальші слідчі дії спрямовані на встановлення всіх обставин справи та осіб, причетних до цього правопорушення.

Ця операція стала прикладом ефективної міжвідомчої співпраці. До заходів із викриття протиправної діяльності залучилися Головне управління Державної фіскальної служби (ГУ ДФС) у Донецькій області, регіональне Управління оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції (УОЗ АТО) ГУ ДФС, Національна поліція, оперативно-розшукові підрозділи Державної прикордонної служби (ДПС) України та Донецька обласна прокуратура. Така скоординована діяльність підтвердила важливість об'єднання зусиль різних структур для досягнення спільної мети.

Цей епізод є значущим у контексті історії протидії тіньовій економіці в Україні. Блокування незаконної реалізації контрафактних цигарок не лише захистило державні фінансові інтереси, але й продемонструвало ефективність правових та оперативних механізмів у боротьбі з економічними злочинами. Досвід цієї операції є важливим джерелом для подальших досліджень та розробки стратегій у сфері економічної безпеки України [14,22,49].

Однією з ключових проблем тіньової економіки в Україні є контрабанда підакцизних товарів, зокрема тютюнових виробів. Історія протидії цьому явищу збагачена численними прикладами успішних операцій правоохоронних органів. Одним із таких епізодів є нещодавня операція Служби безпеки України (СБУ), яка викрила групу, що займалася переправленням

контрафактної підакцизної продукції виробництва РФ до Запоріжжя з тимчасово окупованих районів Донецької та Луганської областей.

На тлі постійних збройних конфліктів та економічної нестабільності в Україні, зокрема в окупованих районах Донецької та Луганської областей, розвинулася активна діяльність з нелегального виробництва та переправлення підакцизних товарів. Ці товари нелегально ввезені на підконтрольні Україні території, завдаючи значних збитків державному бюджету та підтримуючи кримінальні угруповання [16,17].

Служба безпеки України виявила підпільний бізнес, організований чотирма мешканцями Запоріжжя та Мелітополя. Вони займалися нелегальним ввезенням підроблених тютюнових виробів під виглядом марок відомих іноземних брендів з тимчасово окупованих територій. Ці товари реалізовувалися великими партіями оптовим клієнтам та через місцеві торговельні точки [27,33, 16,17].

Під час обшуків у складських приміщеннях, гаражах та помешканнях учасників групи правоохоронці вилучили щомісячну поставку у розмірі 80 тисяч пачок контрафактних цигарок на загальну суму понад 2 мільйони гривень. Окрім того, було вилучено 8 тисяч американських доларів, 74 тисячі гривень, банківські картки та чорнові записи з даними про покупців та логістику переміщення контрафакту.

Наразі вирішується питання щодо повідомлення фігурантам про підозру. Слідчі дії проводяться у межах раніше відкритого кримінального провадження за ч.1 ст. 258-3 Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за сприяння діяльності терористичної групи чи терористичної організації. Це підкреслює серйозність правопорушення та його зв'язок із фінансуванням терористичних угруповань.

Спецоперація, проведена Управлінням СБУ в Запорізькій області, відбулася під процесуальним керівництвом обласної прокуратури. Важливо відзначити, що успіх таких операцій залежить від ефективної координації між

різними правоохоронними органами та службами, що дозволяє вчасно виявляти та нейтралізувати загрози.

Одним із ключових аспектів боротьби з організованою злочинністю в Україні в останні десятиліття стало протидія контрабанді наркотиків. Важливою подією у цьому контексті є операція Служби безпеки України (СБУ), яка призвела до блокування каналу контрабандного переправлення наркотиків з України в ОРДЛО через територію Російської Федерації. Ця операція, проведена у Харківській, Дніпропетровській та Одеській областях, стала визначною в історії правоохоронної діяльності України [39]

На тлі військового конфлікту на сході України, тимчасово непідконтрольні території Донецької та Луганської областей (ОРДЛО) стали місцем активної діяльності кримінальних угруповань, зокрема тих, що займаються контрабандою наркотиків. Відсутність державного контролю на цих територіях сприяла розвитку незаконного обігу наркотичних засобів [39]

У результаті спецоперації, проведеної Службою безпеки України (СБУ), були затримані зловмисники, які організували наркотрафік з України до окупованих районів Донецької та Луганської областей через Росію. Вони застосовували складну схему приховування наркотиків, зокрема в дитячих іграшках та колясках, які потім переправлялися на тимчасово окуповані території під виглядом побутових посилок за допомогою водіїв мікроавтобусів, що виконували нерегулярні пасажирські перевезення [39].

Під час обшуків правоохоронці вилучили значну партію наркотиків, вартістю понад 4 мільйони гривень за цінами чорного ринку, а також незареєстровану зброю. Контрабанда наркотиків здійснювалася через пункти пропуску «Гоптівка» в Харківській області та «Мілове» на Луганщині, після чого наркотики потрапляли до окупованих територій через тимчасово неконтрольовані ділянки державного кордону. Співробітники СБУ задокументували дванадцять випадків контрабанди наркотиків учасниками угруповання [39].

За результатами розслідування, затриманим було пред'явлено підозру у вчиненні злочинів, передбачених статтями 305 та 307 Кримінального кодексу України, які стосуються контрабанди наркотичних засобів та незаконного обігу наркотиків [39].

Цей епізод є значущим у контексті історії протидії наркотичній контрабанді в Україні. Блокування каналу переправлення наркотиків не лише захистило громадян від поширення небезпечних речовин, але й продемонструвало ефективність правових та оперативних механізмів у боротьбі з організованою злочинністю. Досвід цієї операції служить важливим джерелом для подальших досліджень та розробки стратегій у сфері забезпечення правопорядку та безпеки в Україні.

Системна боротьба з контрабандою, що загрожує державній безпеці, є одним із ключових напрямків діяльності Служби безпеки України (СБУ). Однією з важливих операцій у цій сфері стало викриття та ліквідація міжнародного транзитного каналу нелегального переправлення оптових партій тютюнових виробів до Євросоюзу через Одесу. Вартість вилученого контрабандного товару становить майже 13 мільйонів гривень, що підкреслює масштаб та серйозність цієї протиправної діяльності [47].

На початку 2020-х років проблема контрабанди підакцизних товарів через територію України набуває особливої гостроти. Економічна нестабільність, збройний конфлікт на сході країни та відсутність належного контролю на окремих ділянках кордону сприяють розвитку організованої злочинності та нелегального обігу підакцизних товарів. Особливу небезпеку становлять випадки, коли частина прибутків від контрабанди спрямовується на фінансування терористичних угруповань.

СБУ викрила та ліквідувала міжнародний транзитний канал переправлення тютюнових виробів через Одесу до Євросоюзу. Встановлено, що учасники незаконного бізнесу планували налагодити транзитний канал поза митним контролем, використовуючи Одеський морський торговельний

порт. За попередньою інформацією, частина прибутків від контрабанди мала бути використана для фінансування бойовиків так званих «Л/ДНР».

Під час відпрацювання оперативної інформації співробітники СБУ виявили на території Одеського морського торговельного порту контейнер із контрабандними цигарками. Вартість вилученого товару становить майже 13 мільйонів гривень. У контейнері були відсутні відповідні товаросупровідні документи щодо походження та якості товару.

В рамках кримінального провадження, розпочатого за ч. 3 ст. 209 (легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом), ч. 3 ст. 212 (ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)) та ч. 3 ст. 258-5 (фінансування тероризму) Кримінального кодексу України, триває досудове розслідування. Перевіряється причетність осіб із станційного списку Ради національної безпеки і оборони України до організації протиправної діяльності. Слідчі органи працюють над встановленням всіх обставин правопорушення та притягненням до відповідальності осіб, причетних до нього.

Викриття правопорушення проводилося співробітниками Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю спільно з Головним слідчим управлінням СБУ та за процесуального керівництва Офісу Генерального прокурора. Ефективна міжвідомча співпраця стала ключовим фактором успішного проведення операції.

Цей епізод є знаковим у контексті боротьби з міжнародною контрабандою в Україні. Ліквідація міжнародного транзитного каналу тютюнових виробів через Одесу не лише захистила економічні інтереси держави, але й зірвала плани щодо фінансування терористичних угруповань. Операція СБУ демонструє здатність правоохоронних органів ефективно протидіяти організованій злочинності та забезпечувати державну безпеку. Досвід цієї операції є важливим для подальших досліджень та розробки стратегій у сфері забезпечення економічної та національної безпеки України.

Спільна операція Служби безпеки України з Євроюстом, Європолем та правоохоронними органами Франції, Польщі та Словаччини стала ключовим етапом у боротьбі з міжнародним угрупованням, що займалося виробництвом і контрабандою оптових партій заборонених сильнодіючих речовин.

Фігуранти групи виробляли стероїди для продажу на території ЄС та України, імпортуючи хімічні сполуки з країн Східної Азії. Товар зберігався та виготовлявся у спеціально облаштованих лабораторіях та складах. Клієнтів знаходили на спеціалізованих сайтах та переправляли товар за допомогою міжнародних поштових служб та приватних перевізників.

Для легалізації прибутків від незаконної діяльності, учасники групи використовували мережу підставних фірм, зареєстрованих у різних країнах.

Під час міжнародної спецоперації було затримано 24 фігурантів, а також заарештовано активів на суму майже 2,1 мільйона євро. Проведені обшуки виявили додаткові докази протиправної діяльності.

Операція проводилась спільно з Головним управлінням по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю і Головним слідчим управлінням СБУ під процесуальним керівництвом Офісу Генерального прокурора України.

Спільна операція СБУ та європейських партнерів є важливим кроком у боротьбі з організованою злочинністю та контрабандою. Вона демонструє важливість міжнародного співробітництва та координації у протидії злочинності та забезпеченні безпеки.

Спільна операція СБУ та європейських партнерів є важливим кроком у боротьбі з організованою злочинністю та контрабандою. Вона демонструє важливість міжнародного співробітництва та координації у протидії злочинності та забезпеченні безпеки.

Служба безпеки України успішно завершила розслідування щодо поставок української сільськогосподарської продукції до Російської Федерації. Власник одного з провідних агрохолдингів Запорізької області був

виявлений як колаборант, який організовував ці поставки на тимчасово окуповану територію.

За даними слідства, власник агробізнесу переїхав з Бердянська до Києва після захоплення міста. Там він зберігав контроль над своїми компаніями, що діяли на окупованій території, через дистанційне керування. Фігуранти підприємств "перереєстрували" їх за російським законодавством та сплачували "податки" до бюджету РФ.

Під час обшуків у Києві були виявлені готівка, документи, печатки та комп'ютерна техніка з доказами злочинних дій. На підставі цих доказів фігуранту було повідомлено про підозру за передачу матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням на окупованій території та провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором.

Наразі вирішується питання щодо повідомлення підозри його спільнику, який перебуває на тимчасово окупованій частині України. Триває розслідування для встановлення всіх обставин злочину і притягнення винних до відповідальності. Розслідування показало, що співпраця з окупаційною владою та нелегальні поставки продукції є серйозною загрозою для державної безпеки. Служба безпеки України продовжує боротьбу з такими проявами колаборації та забезпечує захист національних інтересів.

Ці доповіді та дослідження, що проводяться різними інститутами та організаціями, відображають широкий спектр аспектів нелегальної торгівлі, зокрема контрабанди, на Донеччині та Луганщині. Вони не лише досліджують економічні аспекти цього явища, а й враховують його соціально-політичні наслідки. Методологічно ці дослідження базуються на аналізі інтересів населення прикордонних регіонів, економічній та соціальній динаміці, а також впливі на соціально-політичну сферу життя. Такий підхід дозволяє отримати комплексне уявлення про проблему та розробити ефективний аналіз для влади щодо її вирішення [47,48]

Ці звіти та дослідження відображають різні аспекти проблеми контрабанди та порушень у митній сфері, включаючи контрафактну

продукцію та порушення права інтелектуальної власності. Вони слугують важливим джерелом інформації для розуміння ситуації та розробки стратегій боротьби з цими явищами. Інформація, що міститься в цих документах, базується на аналізі діяльності державних органів, розслідуваннях правоохоронних органів та експертних оцінках фахівців. Такий трансдисциплінарний підхід дозволяє залучити різні джерела та підходи для повного розуміння проблеми контрабанди в умовах "гібридної" війни з Російською Федерацією.

***

Важливим є також трансдисциплінарний підхід до вивчення проблеми, який поєднує підходи з різних наукових галузей та включає аналітичні, соціологічні та правові аспекти. Співпраця між різними установами та зацікавленими сторонами є важливою для досягнення успішних результатів у боротьбі з нелегальною торгівлею. На основі аналізу історичних даних та сучасного досвіду можна розробити ефективні стратегії боротьби з контрабандою та іншими формами нелегальної торгівлі, що допоможе забезпечити економічну безпеку та правопорядок в суспільстві.

Висновок полягає в тому, що Служба безпеки України активно веде боротьбу з різними формами злочинності, що загрожують національній безпеці та економічним інтересам держави. Різноманітні операції та спеціальні заходи, проведені спільно з іншими правоохоронними та міжнародними організаціями, свідчать про високий рівень співпраці та координації у боротьбі зі злочинністю. Кожен з наведених випадків є показником ефективності дій СБУ у протидії різним видам злочинності, таким як контрабанда, незаконний обіг наркотиків, виробництво контрафактної продукції, терористична діяльність та колаборація з окупаційними структурами. Розкриття цих злочинних схем демонструє важливість і різноманітність роботи Служби безпеки України в забезпеченні національної безпеки та правопорядку.

Доповіді та дослідження, які проводяться різними інститутами та організаціями, відображають важливість комплексного підходу до аналізу

проблеми контрабанди та нелегальної торгівлі, зокрема на Донеччині та Луганщині. Ці дослідження охоплюють економічні, соціально-політичні та правові аспекти явища, що дозволяє отримати повне уявлення про ситуацію та розробити ефективні стратегії боротьби з нею.

Методологічний підхід цих досліджень базується на аналізі інтересів населення прикордонних регіонів, економічних та соціальних процесів, а також їх впливу на соціально-політичну сферу життя. Це дозволяє отримати комплексне уявлення про проблему та розробити вирішення.

Інформація, представлена у цих дослідженнях, є важливим джерелом для розуміння ситуації та розробки стратегій боротьби з контрабандою та порушеннями у митній сфері. Трансдисциплінарний підхід дозволяє залучити різні джерела та підходи для повного розуміння проблеми контрабанди в умовах "гібридної" війни з Російською Федерацією, що є ключовим для ефективного протистояння цьому явищу.

РОЗДІЛ II. ОГЛЯД ІСТОРІЇ ВІДНОСИН З ОКУПОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ СТАНОМ НА 2014 РІК

Напередодні 2014 роком відносини з окупованими територіями України в основному визначалися політичною, економічною та соціокультурною динамікою країни. Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році утворилася незалежна Україна, яка включала Крим та деякі інші території. У цей період окуповані території не становили серйозної проблеми, і були відносно стабільними з точки зору внутрішньої політики та конфліктів. Після отримання незалежності, Україна розпочала реформи в економіці та політиці, спрямовані на побудову демократичного суспільства та ринкової економіки. Однак економічні труднощі, корупція та політичні конфлікти вплинули на соціальну та економічну ситуацію в країні. [48]

Однією з ключових проблем була ефективна інтеграція окупованих територій у складі України, включаючи вирішення соціальних, економічних та політичних питань. У цей період Україна намагалася укріпити свої відносини зі світовим співтовариством, зокрема з Європейським Союзом та НАТО[48].

Загалом, перед 2014 роком відносини з окупованими територіями були складними, але вони не виявлялися настільки критичними, як після подій весни 2014 року, коли Росія анексувала Крим та розпочалося військове протистояння на сході України [48,49].

Конфлікт та окупація територій України у 2014 році були складними та багатогранними подіями, які були спричинені впливом різноманітних факторів. Ось аналіз головних факторів, що призвели до цих подій. Глибока історична спадщина конфлікту в регіоні, яка включає довгострокові проблеми між різними етнічними, культурними та політичними групами [48].

Включення Криму до складу України після розпаду Радянського Союзу 1991 року, а також питання профільованого статусу Криму в рамках України. Напруженість між західною та східною Україною, яка підтримувалася політичними розділами та економічними розвиненнями в

різних регіонах країни. Злам договору про асоціацію з Європейським Союзом президентом Віктором Януковичем, який спричинив масштабні протести Євромайдану в Києві та інших містах [48].

Залучення Росії, яка прагнула зберегти вплив у регіоні та використовувала свої ресурси для підтримки проросійських сил на сході України та в Криму. Стратегічне значення Криму для Росії через його геополітичне розташування та важливість для чорноморської флотилії РФ. Наявність значної російськомовної та етнічно-російської меншини на сході та в Криму, яка виявила підтримку російських дій та анексії [48].

Економічні труднощі та висока корупція в Україні, які призвели до занепаду, соціального та економічного невдоволення людей [49].

Усі ці фактори призвели до конфлікту та окупації територій в Україні у 2014 році, що привели до ужитків країни [48,49].

У період до 2014 року відносини з окупованими територіями України були складними, але не настільки критичними, як після подій 2014 року. Стабільність в цьому контексті була залежною від політичної, економічної та соціокультурної динаміки в країні.

Проблема забезпечення міжнародного миру та безпеки лишається однією з найважливіших для світової спільноти у XXI столітті, а її розуміння та аналіз є ключовим завданням у теорії міжнародних відносин. Пошук причин конфліктів та шляхів їх вирішення або уникнення є наріжним каменем у цьому процесі. Конфлікти, зокрема збройні, становлять неодмінну складову міжнародної політики, а політологи відзначають, що вони часто виникають зі зіткнення національних інтересів [48,49,27,33].

Досвід міжнародних відносин підтверджує, що конфлікти мають багато причин. Напруженість у міжнародних відносинах може бути наслідком розбіжностей у інтересах держав, економічних альянсів або військових блоків. Суперечності можуть виникати через територіальні питання, бажання отримати домінуюче становище в регіоні, конкуренцію економічних і політичних інтересів країн, етнічні або релігійні розбіжності та інше. Для

успішного вирішення конфліктів необхідне взаєморозуміння, взаємні поступки і компроміси між сторонами. Ефективне врегулювання суперечностей можливе за умови, що учасники конфлікту визнають необхідність здійснення компромісів, здійснення поступок та взаємних компенсацій [48,49].

Серед усіх типів міжнародних конфліктів найбільш небезпечні – воєнні (збройні), оскільки вони характеризуються жорсткістю та безкомпромісністю позицій учасників, призводять до значних людських втрат, руйнування та матеріальних збитків, і часто важко зупинити. Характер воєнних конфліктів і їх можливість мирного врегулювання прямо залежать від специфіки міжнародної системи, в якій вони відбуваються. Збройні конфлікти, або війни, спрямовані на нанесення максимальної шкоди противнику, включаючи знищення його військових та економічних ресурсів [48,49].

Сучасні збройні конфлікти часто мають характер гібридних війн, які об'єднують традиційні (збройність) та нетрадиційні (інформаційний вплив) методи ведення бойових дій. Масове застосування інформаційної війни стало складовою гібридних конфліктів. Основна мета інформаційної війни полягає в маніпулюванні свідомістю та поведінкою людей, щоб змусити їх діяти в інтересах агресора. Інструменти інформаційної війни включають політичну пропаганду, дезінформацію, викривлення інформації, використання компромату та інше. Інформаційна війна не має чіткої лінії фронту, атакує без офіційного оголошення війни, що робить важкою її виявлення для нападнутої країни. Учасниками інформаційної війни можуть бути державні структури, терористичні групи, комерційні підприємства та інші суб'єкти, що діють з різних мотивів [48,49].

Що склалася навколо конфлікту між Україною та Російською Федерацією, яка перейшла від гібридної війни до відкритої збройної агресії. Текст розкриває історичні, політичні та стратегічні аспекти цього конфлікту, відзначаючи, що війна Росії проти України має глибокі корені та не є новою.

Вона стала частиною системної кризи світової безпеки і феноменом новітнього глобального протистояння.

Такий підхід вимагає детального вивчення та аналізу різних аспектів конфлікту, включаючи військовий, політичний, економічний, соціальний та інформаційний. Представлений бібліографічний список пропонує ресурси, що розкривають різноманітні аспекти гібридної війни та російської агресії проти України, допомагаючи отримати повніше розуміння цієї складної проблеми [27,33].

***

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що конфлікт між Україною та Російською Федерацією є складною і багатогранною проблемою, що виникла на тлі системної кризи світової безпеки. Російська агресія, починаючи з гібридної війни і переходячи до відкритої збройної агресії, має глибокі історичні корені та стратегічні цілі. Вона є частиною прагнення російського політичного режиму відновити свою величність та контроль над певними регіонами, у тому числі над Україною. Розуміння всіх аспектів цього конфлікту важливе для розв'язання його та відновлення міжнародного миру та стабільності. Однією з ключових проблем була ефективна інтеграція окупованих територій в умовах суспільних, економічних та політичних змін. Фактори, що призвели до конфлікту та окупації в 2014 році, включають історичні, політичні, економічні та геополітичні аспекти, а також вплив зовнішніх акторів, зокрема Росії. Ці події мають серйозні наслідки для України та регіону в цілому, і вирішення конфлікту залишається ключовим завданням для стабільності та розвитку.

РОЗДІЛ III: НЕЛЕГАЛЬНА ТОРГІВЛЯ В КОНТЕКСТІ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

На окупованих територіях Донеччини та Луганщини, внаслідок гібридної війни Російської Федерації проти України, наростає проблема нелегальної торгівлі. Це відбувається через зростання контрабанди та поширення підробленої продукції. Для української держави це призводить до економічних, безпекових та іміджевих проблем, тоді як для окупантів ці зловживання стають джерелом надприбутку. У той же час, серед місцевого населення залишається попит на якісні українські товари [16,12].

У період конфлікту на територіях Луганської та Донецької областей відбувалися значні економічні втрати, що щоденно сягали до 5 мільйонів доларів США. Ухилення від сплати податків призвело до втрат приблизно 180 мільярдів гривень щорічно. Контрабанда стала одним із способів ухилення від оподаткування, щорічно принесла втрати до 230 мільйонів гривень, що призвело до втрат доходів державного бюджету у розмірі до 70 мільйонів гривень щорічно. Зазначені території стали центром торгівлі людьми, зброєю, контрабанди та контрафактної продукції, а також фінансування тероризму. Ця проблема вимагала юридичного регулювання, оскільки призвела до серйозних наслідків економічного та правового характеру. Перші спроби змін в нормативно-правовому полі були внесені в 2014 році, але їхній практичний вплив був обмеженим, і незаконна торгівля з Луганською та Донецькою областями продовжувала зростати. Ситуація досягла свого піку в 2016 році, коли транспортні колони з товаром народного споживання пересувалися по дорогах. Після створення спеціального підрозділу "Фантом" при Державній податковій міліції зловживання значно зменшилися, хоча залишалися помітними, зокрема, в певних районах. Згодом, 16 грудня 2016 року, почалася блокада Донецької та Луганської областей. Ця подія спричинила економічні та політичні зіткнення, що ведуть до появи плану заходів уряду. Історики вважають, що экс-президент П. Порошенко під тиском суспільної думки

зробив концесії щодо блокади, а потім у 2017 році ухвалив рішення про тимчасову заборону переміщення товарів через лінію розмежування [39,45].

Діяльність спеціального підрозділу "Фантом", який контролював незаконне перевезення товарів через умовний кордон та переміщення осіб, тривала протягом періоду від 2015 по 2018 роки. Цей період також характеризувався майже повністю ліквідацією так званої "сірої зони" між позиціями двох сторін, що стало можливим завдяки поступовому звільненню українських селищ Національною гвардією [16,12,23,26,44].

Незаконне переміщення товарів до тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей здійснювалося кількома способами, включаючи контрольні пункти в'їзду-виїзду на автомобільних шляхах, гуманітарно-логістичні центри, залізничні пункти пропуску, а також за межами визначених дорожніх коридорів та через російську територію ("перерваний транзит") [25,2].

Поміж перевозилися різні товари, такі як наркотики, продукти харчування, товари побуту, медикаменти, електроніка та інше. Ці товари не лише потрапляли на тимчасово окуповані території, але також і зворотнім напрямком - до Росії, Білорусі, та країн Європейського Союзу.

Також було виявлено випадки закупівлі товарів з території окупованих регіонів на Україні, що свідчить про масштабну проблему незаконної торгівлі, яка має глобальні наслідки для України.

Хоча за останні роки були зроблені певні кроки для боротьби з контрабандою, проблема залишається актуальною, оскільки незаконна торгівля продовжується, забезпечуючи кримінальним ватажкам додатковий дохід та стабільність.

З посиленням санкцій та їхнім зростанням незаконна діяльність, зокрема контрабанда, стала ключовою для економічного виживання тимчасово окупованих територій. З іншого боку, значна кількість підприємців відмовилася від співпраці з псевдо-владою, що призвело до втрати бізнесу в окупованих зонах. У відповідь на це, сепаратистська влада провела

експропріацію українських підприємств, що за даними ватажків з 1 березня 2017 року охоплювала 40 вугільних та металургійних заводів, на яких працювало 40 тисяч працівників, включаючи підприємства ДТЕК та Донбас Сталь [16,12,23].

Умови "гібридної" війни робили проблему нелегальної торгівлі особливо серйозною. За даними іноземних досліджень, вона з початком війни на Луганщині та Донеччині здійснювалася за участю різних правоохоронних органів та посадових осіб митниць, а також отримувала підтримку військових, що безпосередньо залучалися до цього або полегшували контрабанду [12].

3.1 Опис та аналіз видів нелегальної торгівлі, що розвиваються на окупованих територіях

На окупованих територіях нелегальна торгівля може приймати різноманітні форми через відсутність контролю з боку легітимних урядових органів та встановлення альтернативних структур управління. Ось деякі з типових видів нелегальної торгівлі, що можуть розвиватися на таких територіях:

Контрабанда: це один з найбільш поширених видів нелегальної торгівлі на окупованих територіях. Контрабандні товари можуть включати заборонені товари, такі як зброя, наркотики, алкоголь, цигарки, або товари, що підлягають обмеженням, такі як продукти харчування, медикаменти, артефакти культури та інше. Види контрабанди:

Заборонені товари.

До цього типу відносяться товари, що підлягають забороні або обмеженням у перетині кордону, такі як зброя, наркотики, піратське програмне забезпечення тощо. Окуповані території можуть служити платформою для незаконного обігу цих товарів через незахищені кордони.

Контрабандні товари.

Це товари, які підлягають митному оформленню та сплаті мита або податків при перетині кордону, але їх перевозять без відповідних документів або в обхід митних правил. Це може включати товари широкого споживання, такі як текстиль, електроніка, ювелірні вироби тощо.

Контрабанда валюти та цінностей.

Окуповані території можуть бути місцем обороту нелегальних грошей та цінностей, що протягом часу накопичилися внаслідок злочинних угруповань або інших діяльностей [7]

Контрабандисти використовують різні шляхи транспортування для проведення товарів через кордон, включаючи автомобільний, морський, повітряний та залізничний транспорт. Для цього можуть використовуватися різні методи, включаючи приховування товарів у транспортних засобах, використання підроблених документів або корупційні зв'язки. Контрабандисти можуть співпрацювати з представниками влади, щоб отримати дозволи або пропуски для перетину кордону, обійти митний контроль або надати захист від правоохоронних органів. Контрабанда може призводити до значних економічних втрат для легітимних урядових структур через втрату митних та податкових надходжень. Нелегальний обіг заборонених товарів, таких як зброя чи наркотики, може створювати серйозні загрози для громадської безпеки та здоров'я. Контрабанда є порушенням міжнародного та національного законодавства, що може призвести до правової відповідальності для осіб, зтягнутих у цей процес[7].

Торгівля людьми на окупованих територіях є серйозною проблемою, яка включає в себе різноманітні форми експлуатації людей. Це може включати сексуальне рабство, примусову працю, торгівлю органами та інші форми насильницької експлуатації. Основними причинами торгівлі людьми на окупованих територіях є відсутність контролю з боку легітимних урядових структур, погіршення економічної ситуації та загальне хаосу, що виникає в умовах конфлікту. Жінки і дівчата можуть бути примусовані до сексуальної експлуатації через насильство, зброя або психологічний тиск. Окуповані

території можуть використовуватися як місце зберігання та торгівлі такими жертвами [6,7,12].

Чоловіки, жінки та діти можуть бути примусовані до праці в небезпечних умовах, без адекватної оплати та можливості вільного вибору роботи. Це може включати примусову працю в будівництві, сільському господарстві, промисловості та інших сферах. Люди можуть бути викрадені або примусово убиті для отримання їхніх органів для трансплантації. Це може бути вигідним бізнесом для злочинних груп, які займаються торгівлею людьми [6,7,12].

Організовані злочинні угруповання можуть керувати мережами торгівлі людьми на окупованих територіях, використовуючи зв'язки та інфраструктуру для переміщення та експлуатації жертв. Представники влади та правоохоронні органи можуть бути залучені до діяльності з торгівлі людьми через платні захисти або сприяння в обмін на хабарі [6,7,12].

Жертви торгівлі людьми потрапляють у жорстокі умови експлуатації, що призводить до фізичних, психологічних та емоційних травм. Торгівля людьми є порушенням прав людини та міжнародного права, що потребує негайних заходів з боротьби та запобігання. Торгівля людьми може призводити до економічних втрат через втрату продуктивності робочої сили та збільшення витрат на боротьбу з цим явищем [6,7,12].

Розкриваючи механізми та наслідки торгівлі людьми на окупованих територіях, можна розуміти складність цього явища та важливість прийняття ефективних заходів для його запобігання та боротьби [6,7,12].

Контрабанда зброї є серйозною проблемою на окупованих територіях і може мати серйозні наслідки для безпеки та стабільності в регіоні. Цей вид нелегальної торгівлі передбачає незаконне переміщення зброї, боєприпасів та військової техніки через кордони без відповідних дозволів та митного оформлення. Це може включати рушниці, автоматичні гвинтівки, пістолети, гранати та інші види легкої зброї, які можуть бути використані для ведення війни, терористичних актів або злочинності. Важка військова техніка може

включати танки, артилерію, ракетні системи та інші види військової техніки, які можуть мати стратегічне значення для конфлікту на території [35].

Злочинні угруповання можуть використовувати нелегальні маршрути через кордони для транспортування зброї через контрольні пункти або через незаконні переходи. Контрабандисти можуть мати зв'язки з представниками місцевих владних структур або правоохоронних органів, що дозволяє їм обходити митний та поліцейський контроль [35].

Нелегальна зброя може використовуватися для здійснення терористичних актів, ведення війни або злочинності, що загрожує безпеці громадян та стабільності в регіоні. Контрабанда зброї може підкреслити напруженість та конфлікт на окупованих територіях, що може призвести до подальшого насильства та страждань мирного населення. Контрабанда зброї є порушенням міжнародного права, що може призвести до санкцій та ізоляції з боку міжнародної спільноти. Розкриваючи механізми та наслідки контрабанди зброї на окупованих територіях, можна розуміти серйозність цієї проблеми та необхідність прийняття заходів для боротьби з нею [35].

Незаконний обіг наркотиків на окупованих територіях є серйозною проблемою, яка має великий вплив на суспільство та економіку. На окупованих територіях можуть існувати лабораторії та наркоплантації, де виробляються різноманітні наркотичні речовини, такі як опіум, кокаїн, марихуана та інші. Нелегальні наркотичні речовини можуть бути транспортовані через кордони на окуповані території з метою подальшого збуту на внутрішньому чи міжнародному ринку. Нелегальні наркотичні речовини можуть бути розповсюджені серед населення через різноманітні канали продажу, включаючи дилерів, мережі контактів та інтернет [39,45].

Часто незаконний обіг наркотиків контролюється організованими злочинними угрупованнями, які володіють мережами по виробництву, транспортуванню та розповсюдженню наркотиків. У деяких випадках контрабандисти можуть мати зв'язки з представниками місцевих владних

структур або правоохоронних органів, що дозволяє їм обходити митний та поліцейський контроль [39,45].

Вживання нелегальних наркотиків може призвести до серйозних проблем здоров'я, включаючи залежність, передачу інфекційних хвороб (наприклад, ВІЛ/СНІД), а також психічні та фізичні ушкодження. Незаконний обіг наркотиків часто асоціюється з іншою злочинністю, такою як розбій, вбивства та інші форми насильства. Незаконний обіг наркотиків може призводити до економічних втрат через втрату продуктивності працівників, збільшення витрат на медичне обслуговування та зниження інвестиційної привабливості регіону [39,45].

Незаконна торгівля культурними цінностями на окупованих територіях може бути серйозною загрозою для культурної спадщини та історичної цінності регіону. Це може включати крадіжки археологічних знахідок, статуй, картин, антикварних виробів та інших цінних артефактів з музеїв, церков, археологічних розкопок та приватних колекцій. Злочинні групи можуть займатися нелегальними археологічними розкопками для знаходження цінних артефактів з метою їх подальшого продажу на чорному ринку. Нелегальні виробники можуть створювати підробки та фальшиві копії культурних цінностей з метою їхнього продажу як оригінали.

Нелегальні артефакти можуть бути контрабандовані через кордони на окуповані території з метою їхнього подальшого продажу або використання. Культурні цінності можуть бути продані через чорний ринок або темну мережу злочинців, які спеціалізуються на такому виді торгівлі.

Найбільш очевидною наслідком незаконної торгівлі культурними цінностями є втрата цінних артефактів та історичних пам'яток, які мають велике значення для культури та історії регіону.

Кіберзлочинність на окупованих територіях представляє собою серйозну загрозу для інформаційної безпеки, економіки та суспільства загалом. Це може бути використання вірусів, шкідливих програм, фішингових атак, DDoS-атак та інших методів для незаконного доступу до комп'ютерних

систем та мереж. Злочинці можуть здійснювати кібершпигунство, викрадаючи конфіденційну інформацію, включаючи державні та військові секрети, комерційну та корпоративну інтелектуальну власність. Це може включати обманні схеми, вірусні пошти, кібершахрайство та інші методи, що спрямовані на обман користувачів з метою витрати їх грошей або отримання конфіденційної інформації [45].

Злочинці використовують вразливості у програмах та операційних системах для вторгнень у комп'ютерні системи. Злочинці використовують психологічні маніпуляції, щоб отримати доступ до конфіденційної інформації, паролів або інших даних від користувачів [45].

Кіберзлочинність може призвести до витоку конфіденційної інформації, такої як особисті дані користувачів, банківські реквізити та комерційні таємниці. Кіберзлочинність може призвести до втрати фінансових активів, втрати бізнесу та репутаційних втрат для компаній та організацій. Кіберзлочинність може бути використана для здійснення кібершпигунства, дестабілізації країн та інших деструктивних цілей [45].

Нелегальна торгівля землею та нерухомістю на окупованих територіях є серйозною проблемою, яка може мати великий вплив на економіку, соціальну стабільність та правову систему. Злочинці можуть виготовляти фальшиві документи про власність або право на землю або нерухомість та використовувати їх для продажу. Це може включати примусове вибування мешканців з їхніх домівок або земельних ділянок шляхом шахрайства, погроз або насильства. Злочинні елементи можуть незаконно окупувати земельні ділянки або нерухомість і претендувати на їх власність без відповідного правового підґрунтя [44,45].

Злочинці можуть використовувати владні зв'язки або хабарі, щоб отримати підтримку від чиновників та здійснити нелегальні операції з землею та нерухомістю. Шахраї можуть виступати як нерухомісні агенти та продавати нелегально власність, якої насправді не існує або яка не належить їм.

Нелегальна торгівля на окупованих територіях має комплексний і багатовимірний характер. Вона є наслідком політичної нестабільності, економічної кризи та соціальних проблем, які загострюються в умовах конфлікту. Ефективна боротьба з нелегальною торгівлею вимагає міжнародної співпраці, посилення правопорядку і відновлення державного контролю на окупованих територіях.

3.2 Економічні аспекти контрабанди під час військового конфлікту в Україні

До повномасштабного вторгнення Росії в Україну, відповідно до рейтингу злочинності від GI-TOC, Україна займала 34-е місце серед 193 країн світу і третє місце в Європі, що свідчить про високий рівень злочинності та активну участь у світових кримінальних ринках [25,2,6,10,31].

Україну пов'язували зі світовими кримінальними ринками через кілька ключових аспектів: контрабандні маршрути між Росією та Україною, які проходили через окуповані території; світові контрабандні хаби в Одесі та інших портах Чорного моря; заводи в Україні, де виготовлялися заборонені експортні товари. Ця інфраструктура забезпечувала різні бізнес-моделі для реалізації та транспортування нелегальних продуктів [25,2,6,10,31].

Україна була транзитною країною для героїну з Афганістану, який прямував через Балкани та Кавказ. Кокаїн з Латинської Америки транспортувався через Чорне море, а зброя з Миколаєва експортувалася до Азії та Африки. У 2020 році Україна стала найбільшим постачальником незаконного тютюну в Європі, обігнавши Китай. Крім того, спостерігався значний ріст у виробництві амфетаміну, коли було закрито 67 злочинних лабораторій — це найбільша кількість серед усіх країн на той час [25,2,6,10,31].

Отже, до вторгнення Росії Україна була важливим елементом світових кримінальних ринків завдяки своїй географічній позиції та наявності

відповідної інфраструктури для незаконної діяльності. Контрабанда через окуповані території, контрабандні хаби в Чорноморських портах і виробництво заборонених товарів створювали значний тіньовий сектор економіки. Для боротьби з цією проблемою потрібні значні зусилля правоохоронних органів і міжнародної спільноти. Подальша боротьба з цим явищем є ключовою для забезпечення національної безпеки та економічної стабільності України [25,2,6,10,31].

Війна в Україні суттєво змінила ситуацію для міжнародного кримінального бізнесу, створивши неприпустимі ризики для його діяльності. За даними звіту уряду США, міжнародні злочинні угруповання зіткнулися з серйозними перешкодами, такими як закриті порти, заміновані території, мобілізація частини населення для захисту країни та комендантська година, що ускладнює їх діяльність уночі. Це призвело до того, що багато представників кримінального світу припинили співпрацю з російськими колегами. Один із них зазначив: «Ми, злочинці, вирішили підтримувати Україну» [25,2,6,10,31].

Втім, ці дії не завжди викликані патріотичними почуттями. Один із гангстерів пояснив, що страх перед можливим переведенням українських злочинців до жорстких російських в'язниць у разі анексії Росією змушує їх виконувати «брудну роботу» для України.

З'явилися нові центри незаконної торгівлі в Україні, що включають гуманітарну допомогу, наркотики, зброю та перевезення тих, хто ухиляється від мобілізації. Через зміни контрабандних маршрутів після початку війни злочинні угруповання знайшли нові шляхи для постачання нелегальних товарів. Турецька митниця повідомляє про збільшення потоків героїну та метамфетаміну через кордон між Туреччиною та Іраном [25,2,6,10,31].

Війна в Україні докорінно змінила умови для міжнародного кримінального бізнесу, створивши численні перешкоди для його діяльності. Закриття портів, заміновані території, мобілізація населення та комендантська година значно ускладнили операції міжнародних злочинців в Україні.

Політичні зміни призвели до розриву зв'язків з російськими кримінальними партнерами, що було зумовлено не лише патріотизмом, а й страхом перед умовами російських в'язниць. Незважаючи на ці перешкоди, злочинні угруповання швидко адаптувалися, знайшовши нові маршрути для контрабанди, зокрема через Туреччину та Іран [2,6].

У першому кварталі 2022 року литовські прикордонники зафіксували чотириразове збільшення обсягів незаконного перевезення тютюну порівняно з попереднім роком. В Естонії, співпрацюючи з Європолем, затримали 3,5 тонни латиноамериканського кокаїну в порту Мууга, вартість якого оцінюється у 0,5 мільярда євро [2].

Блокада українських портів та посилення контролю на західних кордонах сприяли збільшенню конфіскацій у Росії, зокрема контрабанди розкішних товарів, таких як дизайнерські сумки.

В Україні злочинці знайшли нові способи заробітку, зокрема торгівлю людьми та переправлення через кордон тих, хто ухиляється від мобілізації. За оцінками ЄС, через збільшення кількості українських біженців жертвами торговців людьми можуть стати до 100 000 осіб. Цей прогноз базується на статистичному моделюванні, враховуючи, що від війни втекли 5 мільйонів українців. Однак, за словами чиновника Європолу, ця проблема не настільки масштабна, як очікувалося [2,6,10].

Дослідники вказують, що війна може суттєво змінити кримінальну ситуацію в Росії. Російська влада раніше користувалася організованими злочинцями для своїх цілей, і ймовірність, що це буде продовжено, зростає.

Злочинці з Росії, які перебувають за кордоном, вже вимагаються для шпигунської діяльності на користь РФ, зокрема, для видобування заборонених для експорту мікрочіпів.

Ситуація в Україні складніша. Перед повномасштабним вторгненням РФ в Україну було зареєстровано до 9 мільйонів одиниць вогнепальної зброї, і Європа хвилювалася, що війна може призвести до зростання незаконної торгівлі зброєю [25,2,6,10,31].

Проте генеральний секретар Інтерполу Юрген Шток відзначив, що організована торгівля зброєю в Європі не є розповсюдженою.

В Україні може знову піднятися виробництво наркотиків. Звіт американського уряду свідчить про збільшення кількості малих нарколабораторій, які продають свій товар в Інтернеті та відправляють його поштою [6,10].

Проте найбільшою загрозою є відновлення країни. За оцінками Світового банку, на відновлення України буде потрібно \$411 мільярдів, і мафія може намагатися виграти тендери, використовуючи хабарі [31].

Законодавці усиляться для створення реформ, спрямованих на боротьбу з організованою злочинністю та корупцією в Україні. Важливо встановити зовнішній контроль за фондами відновлення, які будуть залучені за участі союзників.

Історично війни надавали можливості для збагачення гангстерів та корупціонерів. Проте Україна має унікальні якості, які можуть допомогти уникнути цього сценарію. Є надія, що Україна зможе перестати бути пристанищем для злочинців [25,10,31].

Різні статистики,повідомляють, що вартість незаконного перетину українського кордону для чоловіків призовного віку коливається від 5000 до 10000 євро. Однак гроші не завжди забезпечують успіх: близько 8000 ухилинтів від армії вже затримано.

Президент України Володимир Зеленський підписав указ про введення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони (РНБО) щодо застосування персональних санкцій проти 86 юридичних осіб і семи фізичних осіб, яких підозрюють у контрабанді. Відповідний указ №219 був опублікований на сайті глави держави 5 квітня [20].

Санкції включають блокування активів, обмеження торговельних операцій, часткове або повне припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України, заборону виведення капіталу з України та

заборону діяльності на території країни. До списку фізичних осіб, які підпали під санкції, увійшли:

Вадим Альперін (громадянство Ізраїлю)

Александар Єрміціуц (громадянство Румунії)

Юріє Кушнір (громадянство Румунії)

Орест Адамчо (громадянство України)

Віктор Шерман (громадянство України)

Андрій Попов (громадянство Росії)

Араїк Амірханян (громадянство Вірменії)

Санкції також введені проти 86 компаній, пов'язаних з контрабандою. 73 з них зареєстровані на підконтрольній уряду території України, дві в тимчасово окупованому Маріуполі, три в окупованому Севастополі, а решта знаходяться в Росії і Китаї [20].

У квітні 2021 року Україна вперше ввела економічні санкції проти осіб, яких називали "королями контрабанди". Поточне рішення продовжує ці санкції. Крім того, Володимир Зеленський позбавив українського громадянства трьох осіб зі списку санкційних фігурантів: Вадима Альперіна, Олександра Єрмічука і Араїка Амірханяна [20].

В сучасному світі велике значення має аналіз ситуації на окупованих територіях України, оскільки вона відображає глибокі економічні, політичні та гуманітарні проблеми, які виникають внаслідок конфлікту на сході країни. Репортаж, який описує складну ситуацію, підкреслює важливість розуміння цих проблем для розробки ефективних стратегій подолання кризи та відновлення миру та стабільності в регіоні [20].

Президент Володимир Зеленський продовжує жорстку політику проти контрабандистів, впроваджуючи санкції проти ключових фігурантів, що займаються незаконною діяльністю. Введення санкцій, які включають блокування активів та обмеження торговельних операцій, демонструє рішучість української влади в боротьбі з економічними злочинами і контрабандою. Позбавлення громадянства трьох осіб зі списку санкцій

підкреслює серйозність намірів влади щодо припинення їхньої діяльності на території України. Це рішення також свідчить про тісну координацію між різними державними органами для забезпечення національної безпеки та економічної стабільності країни [20].

В контексті розгляду цих питань важливо проаналізувати різноманітні аспекти конфлікту, включаючи економічні наслідки, гуманітарну ситуацію, а також політичні зусилля для врегулювання конфлікту та відновлення міжнародної безпеки. Ретельне дослідження цих питань допоможе сформулювати ефективні стратегії та рекомендації для подолання кризи та відновлення миру та стабільності в Україні [20].

Привертає увагу до глибоких поділів та складнощів, з якими стикаються люди, що проживають на окупованих територіях України. Руйнівний конфлікт призвів до фізичного та економічного розриву між сусідніми спільнотами, розділивши їх навіть фізично за допомогою зруйнованих мостів та блокад.

Ситуація, описана, свідчить про глибокий людський страждання та відчуття безпорадності перед незвичайними викликами, що створює війна. Люди, які розлучені з родиною, змушені піддаватися складним та небезпечним переїздам через фронт, прагнуть до простих речей, таких як збереження родинного зв'язку та доступ до необхідних товарам і послуг.

Події навколишніх районах є лише частиною більшої картини гуманітарної кризи на сході України, що вимагає комплексного підходу та міжнародної уваги. Наслідки війни відчуються на рівні економіки, безпеки та гуманітарних питань, і вони потребують системних рішень та підтримки з боку міжнародного співтовариства. Блокада, що має на меті припинити забезпечення сепаратистських сил ресурсами, стикається з рядом викликів та негативних наслідків.

Насамперед, блокада сприяє розширенню контрабанди, оскільки люди шукають способи обійти обмеження. Це створює додаткові ризики та

напруження в регіоні, і відображає відсутність ефективних механізмів контролю з боку влади.

Водночас, дії української влади відображають намагання звільнити себе від відповідальності за економічне забезпечення окупованих територій, перекладаючи цей тягар на Москву. Ця стратегія, хоч і має свої раціональні мотиви, може призвести до загострення гуманітарної кризи та подальшого погіршення відносин між українськими та російськими владами.

Згадані дії мобільних підрозділів підтверджують складність та ризикованість ситуації на межі, де влада вступає в прямий зіткнення з контрабандистськими групами та військовими формуваннями. Відсутність довіри до деяких державних органів змушує використовувати альтернативні механізми контролю, що може призвести до подальшого поглиблення кризи. У цілому, звіт викликає роздуми про складність ситуації на сході України та необхідність пошуку компромісних рішень для вирішення конфлікту.

Репортаж про ситуацію на окупованих територіях України викликає серйозне занепокоєння щодо глибоких економічних, політичних та гуманітарних проблем, які виникають внаслідок конфлікту. Зокрема, він розкриває складність боротьби з контрабандою, недовіру до окремих державних органів та потребу в розв'язанні глибоких розбіжностей між Донбасом і рештою України.

У розгляді цих викликів важливо прийняти комплексний підхід, який враховуватиме економічні, політичні та соціальні аспекти. Необхідно здійснювати дієву координацію між різними галузями уряду та громадським суспільством, спрямовану на забезпечення безпеки, забезпечення гуманітарної допомоги та сприяння міжнародним зусиллям з метою врегулювання конфлікту.

Крім того, важливо зосередитися на зміцненні правового порядку та встановленні довіри між всіма сторонами конфлікту. Тільки через спільні зусилля і конструктивний діалог можна досягти сталого миру та стабільності на окупованих територіях України.

Підписанням указу про введення санкцій проти осіб, які підозрюються у контрабанді, президент Зеленський демонструє рішучість влади в боротьбі з економічними злочинами та контрабандою. Позбавлення громадянства фігурантів санкцій підсилює цю повідомлену рішучість та підтверджує тісну координацію між державними органами для забезпечення національної безпеки та економічної стабільності країни.

Ситуація також відзначається глибокими людськими стражданнями та відчуттям беспорядності серед мешканців окупованих територій, що примушені стикаються зі складнощами щоденної життя в умовах конфлікту. Розлучення з родиною, небезпечні переїзди через фронт, обмежений доступ до необхідних товарів та послуг — це лише деякі з проблем, з якими стикаються мешканці цих територій.

В цій ситуації важливо провести глибокий аналіз економічних, політичних та гуманітарних аспектів конфлікту для розробки ефективних стратегій подолання кризи та відновлення миру та стабільності в Україні. Це вимагає тісної співпраці між українською владою, міжнародними партнерами та громадськістю з метою забезпечення безпеки та добробуту всіх мешканців країни.

Репортаж про ситуацію на сході України підкреслює серйозність та складність гуманітарної кризи в регіоні. На фоні військового конфлікту проблеми економічного забезпечення, безпеки та гуманітарних питань стають ще більш актуальними. Блокада окупованих територій, хоча має свої мотиви, призводить до розширення контрабанди та поглиблення напруження в регіоні, відображаючи складність управління ситуацією з боку влади.

Дії української влади відображають намагання перекласти відповідальність за окуповані території на Росію, але ця стратегія може мати негативні наслідки для гуманітарної кризи та відносин між країнами. Необхідно здійснювати ефективнішу координацію та співпрацю для забезпечення безпеки та гуманітарної допомоги на окупованих територіях.

Дії мобільних підрозділів та виклики, з якими вони стикаються, підкреслюють складність ситуації на межі та потребу в підтримці та довірі до державних органів. Важливо виробити компромісні рішення та зосередитися на спільних зусиллях для розв'язання конфлікту та забезпечення миру та стабільності в регіоні.

Контрабанда під час військового конфлікту в Україні має значні економічні наслідки, які проявляються у зменшенні податкових надходжень, дестабілізації регіональної економіки та підтримці нелегальних структур. Для мінімізації цих негативних ефектів необхідні координація зусиль національних та міжнародних організацій, посилення контролю на кордонах і боротьба з корупцією. Це допоможе знизити масштаби контрабанди та сприятиме економічній стабільності та розвитку України.

3.3 Вивчення механізмів організації нелегальних торговельних мереж

Вивчення механізмів організації нелегальних торговельних мереж є складним і багатогранним процесом, який потребує міждисциплінарного підходу. Першим кроком є вивчення існуючих правових та регуляторних норм, що стосуються боротьби з контрабандою, фальсифікацією товарів, та іншими видами нелегальної торгівлі. Це допомагає зрозуміти, які законодавчі прогалини можуть бути використані злочинцями [16, 44].

Організація нелегальних торговельних мереж включає низку механізмів для забезпечення їхньої діяльності та уникнення виявлення. Конспірація та децентралізація є важливими аспектами, що включають використання анонімності, псевдонімів, посередників, децентралізованих структур і сегментації процесів. Це допомагає зменшити ризики для учасників та ускладнює роботу правоохоронних органів.

Технології відіграють значну роль, зокрема використання darknet і криптовалют для анонімних транзакцій та шифрування каналів зв'язку.

Фінансові схеми включають відмивання грошей через фіктивні компанії та офшорні рахунки, а також готівкові операції, що ускладнюють відстеження фінансових потоків.

Логістика та транспорт передбачають використання схованок у транспортних засобах і контейнерах, а також підставних компаній для перевезення нелегальних товарів під виглядом легальних. Корупція є ще одним важливим елементом, зокрема підкуп посадовців для уникнення переслідування та отримання інформації про операції [44].

Маркетинг та збут здійснюються через інтернет і соціальні мережі для реклами та збуту нелегальних товарів, а також через фізичний збут за допомогою дилерів. Людський фактор включає вербування нових учасників через фінансові стимули або шантаж, а також навчання та інструктаж для забезпечення ефективності операцій [44].

Організація нелегальних торговельних мереж є складним процесом, який включає використання різних механізмів для забезпечення їх функціонування та уникнення виявлення правоохоронними органами. Основні механізми включають конспірацію, використання технологій, фінансові схеми, логістику, корупцію, маркетинг та людський фактор [44].

Конспірація та децентралізація є важливими для забезпечення анонімності учасників. Використання псевдонімів, робота через посередників, а також децентралізована структура мережі допомагають мінімізувати ризики для кожного учасника та ускладнюють розкриття всієї мережі. [44]

Технології та криптографія відіграють ключову роль в організації таких мереж. Darknet та криптовалюти забезпечують анонімність фінансових операцій, а шифровані канали зв'язку дозволяють безпечно передавати інформацію.

Фінансові схеми включають відмивання грошей через фіктивні компанії, офшорні рахунки та інші методи, а також використання готівкових операцій для ускладнення відслідковування фінансових потоків.

Логістика та транспорт передбачають використання схованок у транспортних засобах, контейнерах або продуктах для приховування нелегальних товарів, а також підставних компаній, які слугують прикриттям для нелегальних операцій.

Корупція є важливим елементом, оскільки підкуп правоохоронців, митників та інших посадовців дозволяє уникати переслідувань та отримувати інформацію про майбутні операції.

Маркетинг та збут здійснюються через інтернет, соціальні мережі та фізичний збут через мережу дилерів або в спеціально обладнаних місцях.

Людський фактор включає вербування нових учасників через фінансові стимули або шантаж, а також навчання та інструктаж для забезпечення ефективного функціонування мережі.

Таким чином, організація нелегальних торговельних мереж є багатокомпонентним процесом, який вимагає координації різних механізмів для успішного функціонування та уникнення виявлення правоохоронними органами [12,23,44].

Організація нелегальних торговельних мереж на окупованих територіях базується на складних і адаптивних механізмах, що дозволяють ефективно здійснювати нелегальну діяльність і уникати виявлення правоохоронними органами. Для протидії цим мережам необхідна комплексна стратегія, яка включає боротьбу з корупцією, посилення контролю на кордонах, удосконалення технологій виявлення та розслідування, а також міжнародну співпрацю.

3.4 Вплив нелегальної торгівлі с окупованими територіями на економіку

Нелегальна торгівля з окупованими територіями може мати значний негативний вплив на економіку як окупованих регіонів, так і країни, яка їх контролює.

У контексті глобалізації економіки та інтернаціоналізації міжнародних товарних ринків особливо важливими стають дослідження сучасних тенденцій у світовій торгівлі. Будь-які зміни в обсягах та структурі світової торгівлі можуть суттєво вплинути на параметри економічного зростання країн, що беруть участь у світовій торгівлі, та призвести до перерозподілу доходів між цими країнами. Оцінка нелегальної світової торгівлі набуває особливого значення в цьому контексті, оскільки такий аналіз є ключовим орієнтиром для розроблення ефективної зовнішньоекономічної та загальноекономічної політики держави.

Робота відомих економістів, таких як Ю.Г. Козак, Г.В. Кузнецов, Р.К. Щенін, В.В. Поляков, приділяється дослідженню тенденцій у розвитку нелегальної торгівлі. Метою цієї роботи є аналіз особливостей такого розвитку [16,12,23,26,44].

Стрімке падіння економіки України під час війни. Перший рік конфлікту призвів до зниження ВВП на 29%. Проте вже у третьому кварталі спостерігається відновлення економіки, що пояснюється пристосуванням бізнесу та населення до нових умов, стабілізацією на валютному ринку та успішним контрнаступленням. Експерти висловлюють оптимістичні прогнози щодо подальшого розвитку економіки, але зауважують, що темпи зростання можуть сповільнитися без ефекту низької порівняльної баз

Окупанти часто намагаються використовувати ресурси окупованих територій без належного відшкодування місцевому населенню чи власникам. Це може включати незаконну експлуатацію природних ресурсів, таких як нафта, газ, мінерали або ліси, що призводить до деградації середовища та збіднення місцевих громад. Нелегальна торгівля з окупованими територіями може призвести до втрати податкових надходжень для держави-власника. Оскільки ця торгівля часто здійснюється поза легальними каналами, вона ухиляється від оподаткування, що призводить до зменшення бюджетних доходів. В Україні відбувається систематична нелегальна торгівля з окупованими територіями Донбасу, при цьому порушники використовують

п'ять різних шляхів для перевезення товарів на ці території. Так, гуманітарна допомога та інші вантажі потрапляють в окремі райони Донецької та Луганської областей через автошляхи та контрольні пункти. Існують також коридори, які офіційно визначені в рамках антитерористичної операції на сході України, та використання "кур'єрів" для перевезення невеликих партій товарів. Для великих обсягів товарів використовуються маніпуляції з документами, наприклад, використання гуманітарних дозволів. Гуманітарно-логістичні центри, такі як ринки роздрібної торгівлі, розташовані неподалік від контрольних пунктів, щоб забезпечити жителів окупованих територій українськими продуктами, які якісніші та дешевші, ніж на окупованій території. Такі ринки також використовуються для перевезення товарів через лінію розмежування, існуючу між контрольованою Україною та окупованим Донбасом. Для здійснення цієї нелегальної торгівлі порушники використовують різноманітні стратегії та методи, зокрема, залучення "кур'єрів" для перевезення невеликих партій товарів, а також маніпулювання документами для перевезення великих обсягів. Наприклад, вони можуть використовувати гуманітарні дозволи для переміщення товарів, не прив'язуючи їх до конкретного транспорту. Часто один і той же наказ використовується багато разів, а найбільші обсяги товарів перевозяться вночі, коли офіційні контрольні пункти закриті. Для цього можуть узгоджувати співпрацю зі службовцями на контрольних пунктах та вивозити товари у їхню зміну. Згідно з даними, середнє відхилення у цінах складає близько 30% порівняно з цінами в Києві. Особливо велика різниця в цінах спостерігається у випадку м'ясної продукції, алкоголю та овочів, хоча ціни на останній вид товарів значно змінюються залежно від сезону. Таким чином, всі товари, які перетинають лінію зіткнення, мають значне збільшення в ціні. Винятком є хліб, горілка та цигарки, які, навпаки, дешевші порівняно з аналогами на контрольованій території України. Саме тому ці товари є одними з небагатьох, які перевозяться в зворотному напрямку, з ОРДЛО на контрольовану територію [16,12,23,26,44].

Проте нелегальна торгівля з ОРДЛО не обмежується лише продуктами харчування. Товари, що перевозяться на неконтрольовану територію, включають в себе широкий асортимент, такий як паливно-мастильні матеріали, автомобільні запчастини, одяг, електроніка, медикаменти, наркотичні засоби.

Щодо обсягів нелегальної торгівлі, їх важко визначити точно, оскільки товари надходять з різних джерел та різними способами. Проте є деякі дані, що свідчать про значні обсяги такої торгівлі. Наприклад, протягом січня-квітня 2015 року зафіксовано та попереджено перетин лінії зіткнення товарами на суму понад 36 млн грн, проте ця сума, швидше за все, є значно нижчою від реальної.

Також відомо, що значні обсяги товарів незаконно перетинають кордон з Росією до ОРДЛО через неконтрольовані ділянки. Наприклад, у 2016 році з Росії до ОРДЛО надійшли товари на суму близько 1,23 млрд доларів США, \$264 млн з яких (21%) становлять сільськогосподарська продукція та продовольство. З ОРДЛО до Росії в тому ж році надійшло товарів на суму близько 200 млн доларів США.

Нелегальне перевезення товарів до ОРДЛО залишається досить прибутковим, незважаючи на великі суми хабарів. Брутто-прибуток може сягати від 200 до 250% від витрат на товар. Наприклад, за одну ніч водій 20-тоної вантажівки може отримати прибуток від 15 до 20 тисяч гривень, залежно від товару [16,12].

Існують сім залізничних маршрутів, що пролягають до ОРДЛО. До березня 2017 року Україна офіційно ввозила на тимчасово непідконтрольні території вугілля, руду та інші товари, що стало активно використовуватися зловмисниками. Вони незаконно вивозили товари до України у подвійних днях вагонів або в додаткових незадекларованих вагонах.

Товари до ОРДЛО потрапляють не лише через контрольні пункти. Існує безліч доріг, включаючи ґрунтові, якими вони користуються для переміщення

вантажу. Зазвичай це відбувається за домовленістю з певними командирами бригад, які мають базування в цьому районі.

Інший метод полягає у перевезенні товарів через "сіру зону". Ця територія прилягає до лінії зіткнення, проте фактично не контролюється українськими військовими. Якщо на цій території є населений пункт, то товари можна везти, зареєструвавши магазин там, а потім перевозити їх до неконтрольованих територій автомобілем або вручну. Товари завантажуються в звичайні фургони, а на українській митниці декларуються як вантаж, що прямує, наприклад, до Казахстану через Росію. Однак на російській митниці пред'являються інші документи, що товар йде до Луганська (Україна). Таким чином, товар в'їжджає в Росію і звідти нелегально потрапляє на територію ОРДЛО, уникаючи оподаткування [16,12,23,26,44].

Отже, для ефективної протидії незаконній торгівлі необхідно реалізувати ряд пріоритетних заходів:

- Прийняття Національної стратегії з протидії нелегальній торгівлі Кабінетом Міністрів України.
- Посилення контролю за ділянками кордону та митним контролем.
- Зміцнення співпраці з правоохоронними органами країн, що сусідять з Україною.
- Розв'язання на законодавчому рівні питань щодо знищення вилученої продукції правоохоронними органами та забезпечення на практиці належного рівня цього процесу.
- Впровадження прозорої та передбачуваної податкової політики.

Таким чином, нелегальна торгівля з окупованими територіями є серйозною загрозою для національної безпеки. Для протидії цьому незаконному бізнесу необхідно вжити низку першочергових заходів.

Це може призвести до руйнування легальних бізнесів, втрати робочих місць та загального економічного занепаду. Нелегальна торгівля часто сприяє зростанню корупції, оскільки вона може стати об'єктом хабарництва, підкупу

та інших незаконних дій. Це може призвести до втрати довіри до державних інституцій та загального погіршення клімату для бізнесу. Нелегальна торгівля з окупованими територіями часто порушує міжнародне право і може призвести до міжнародних санкцій проти країни-агресора, що контролює окуповані регіони [16,12,23,26,44].

Зважаючи на серйозний вплив нелегальної торгівлі з окупованими територіями на економіку, суспільство та міжнародну безпеку, необхідно вжити невідкладних заходів для її запобігання та протидії.

Нелегальна торгівля з окупованими територіями має серйозні негативні наслідки для економіки. Вона зменшує державні доходи, деформує ринкові відносини, посилює корупцію та сприяє криміналізації економіки. Для мінімізації цих впливів необхідно посилювати контроль на кордонах, боротися з корупцією, підвищувати податкову дисципліну та впроваджувати ефективні механізми регулювання і моніторингу економічної діяльності.

***

Нелегальна торгівля землею та нерухомістю може підірвати довіру до правової системи та створити правовий вакуум, що може призвести до конфліктів та судових суперечок. Це може призвести до втрати інвестицій та руйнування інфраструктури, оскільки інвестори можуть утриматися від вкладання коштів у регіон з високим ризиком нелегальної торгівлі. Нелегальна торгівля землею та нерухомістю може призвести до соціальної напруги та конфліктів між мешканцями та нелегальними займачами.

Перед вторгненням Росії в Україну країна займала важливе місце на світових кримінальних ринках через свою географічну позицію та інфраструктуру для нелегальної діяльності. Контрабанда, контрабандні хаби та виробництво заборонених товарів створювали значний тіньовий сектор економіки. Однак війна в Україні змінила умови для міжнародного кримінального бізнесу, ускладнивши його діяльність через закриті порти, заміновані території та мобілізацію населення. Це призвело до зменшення співпраці з російськими злочинними групуваннями та навіть до їхньої

підтримки України. Для забезпечення національної безпеки та економічної стабільності України важливо продовжувати боротьбу з кримінальними угрупованнями та сприяти їхньому відстороненню від незаконних діяльностей. Після початку війни в Україні міжнародний кримінальний бізнес стикнувся з численними викликами, однак злочинні угруповання швидко адаптувалися до нових умов. На фоні політичних змін та військових дій з'явилися нові центри незаконної торгівлі, що включають гуманітарну допомогу, наркотики, зброю та транспортування відмовників від мобілізації. Зміни контрабандних маршрутів та закриття українських портів призвели до збільшення конфіскацій у Росії. Україна також стикається з загрозою збагачення злочинців та корупціонерів під час процесу відновлення країни. Щоб запобігти цьому, важливо вжити заходів для боротьби з організованою злочинністю та корупцією, зокрема шляхом зовнішнього контролю за фондами відновлення та реформ законодавства. Незважаючи на ці виклики, історія України має унікальні можливості для зміни цієї ситуації та перетворення країни на небезпечне для злочинців середовище.

Ситуація на окупованих територіях України відображає глибокі економічні, політичні та гуманітарні проблеми, що виникають унаслідок конфлікту на сході країни.

У висновок до цього всього, можна зазначити, що організація нелегальних торговельних мереж є складним і багатошаровим процесом, що включає використання різних механізмів для забезпечення їх ефективного функціонування та уникнення виявлення правоохоронними органами. Конспірація та децентралізація допомагають зберегти анонімність учасників і ускладнюють розкриття всієї мережі. Технології, такі як darknet і криптовалюти, разом із криптографією, забезпечують безпеку та анонімність операцій. Фінансові схеми, включаючи відмивання грошей і готівкові операції, приховують справжнє походження фінансів. Логістика та транспорт використовують схованки та підставні компанії для приховування нелегальних товарів. Корупція, маркетинг через інтернет та соціальні мережі,

а також людський фактор у вигляді вербування та навчання нових учасників забезпечують стійкість і розвиток нелегальних мереж. Комплексність цих механізмів робить боротьбу з нелегальними торговельними мережами викликом для правоохоронних органів та державних інституцій.

Таким чином, міжнародна торгівля відіграє важливу роль у світовій економіці, сприяючи міжнародному співробітництву та обміну технологіями. Однак нелегальна торгівля, особливо на території України, становить серйозну загрозу, і Україна повинна докласти всіх можливих зусиль для її протидії, зокрема щодо окупованих територій. Це явище негативно впливає на безпеку країни, економічні інтереси та її міжнародний імідж. Міжнародні звіти про таку торгівлю підштовхують імідж України як корумпованої країни, а також сприяють подовженню конфлікту. Навіть якщо буде повне блокування або частковий доступ до окупованих територій, це не зможе повністю знищити нелегальну торгівлю. Єдиний спосіб боротьби з цим явищем - повернути контроль України над окупованими територіями та реінтегрувати їх в країну.

У цілому, нелегальна торгівля з окупованими територіями має серйозні негативні наслідки як для економіки, так і для суспільства в цілому

РОЗДІЛ IV: БОРОТЬБА З КОНТРАБАНДОЮ В УМОВАХ “ГІБРИДНОЇ” ВІЙНИ

Розглядається проблема нелегальної торгівлі на чорному ринку тютюновими товарами. Він вказує на різні аспекти цієї проблеми, такі як діяльність злочинних угруповань, контрабанда, виробництво підроблених товарів і ухилення від податків. Також наголошується на тому, що ця проблема загострюється через м'які кримінальні покарання, неефективний прикордонний контроль і різницю в податкових ставках між країнами.

Щорічно у світі реалізується понад 480 мільярдів нелегальних сигарет за деякими оцінками. Ця сума включає в себе контрабанду, контрафактні товари та сигарети, на які не було сплачено податки[1,2].

Підпільний характер нелегальної торгівлі ускладнює оцінку її масштабів. Однак у ВАТ розробили методологію дослідження, яка допомагає компаніям на місцевих ринках та урядам отримати краще розуміння обсягів проблеми. Цей підхід базується на маркетингових дослідженнях, аналізі споживчого попиту та експертизі пачок, зібраних у споживачів, і спрямований на оцінку різниці між партіями легальних сигарет і фактичним обсягом споживання [16,17].

Сигарети є одним з найбільш розповсюджених товарів на нелегальному ринку. Це пояснюється високими прибутками, відносно простим процесом виробництва та мобільністю обладнання, а також низьким рівнем виявлення незаконних виробництв і пом'якшеними санкціями для порушників.

ВАТ інвестує понад 40 мільйонів фунтів щороку у заходи з боротьби з "чорним" ринком тютюнових виробів. Нелегальна торгівля тютюновими виробами призводить до значних фінансових втрат для багатьох країн. Оцінюється, що втрати від ухилення від сплати податків складають близько 40 мільярдів фунтів стерлінгів [26].

Проте, уряди деяких країн не усвідомлюють серйозності проблеми нелегальної торгівлі і не визнають її впливу на рівень акцизного податку.

Представники легальної роздрібної торгівлі, часто які є малими або сімейними бізнесами, також зазнають збитків, оскільки контрабандисти і злочинці зменшують обсяг їхніх продажів. В той же час, правила, спрямовані на запобігання продажу тютюнових виробів неповнолітнім, деяким чином сприяють нелегальній торгівлі, яка здійснюється поза контролем правоохоронних органів [26].

Часто розрізнити підробки від оригінальних виробів майже неможливо. Крім того, існує проблема "сигарет-двійників", коли злочинці імітують дизайн оригінальних сигарет з незначними змінами. Наприклад, марка "State Express 555" може бути повністю скопійована контрафактниками, але зі зміненими цифрами, наприклад, на 999. Це може зманіпулювати споживачів, змушуючи їх вважати, що це просто нова версія продукту.

Контрафактні вироби не лише мають низьку якість та поганий смак, але й можуть бути небезпечнішими для здоров'я, ніж оригінальна продукція. Вони не відповідають жорстким регуляторним стандартам, які дотримуються легальні виробники, і можуть містити заборонені інгредієнти [1,2,16,17,].

Більшість контрафактних продуктів надходить від нелегальних виробників з Китаю, Парагваю, Близького Сходу і країн Східної Європи.

Хоча правоохоронні органи здійснюють рейди для виявлення нелегальних виробництв, більшість з них є невеликими за розмірами, мобільними і знаходяться у віддалених районах, що ускладнює їх виявлення. Кустарні виробництва, де сигарети часто упаковуються вручну, часто працюють у підпільних умовах і можуть швидко зникнути без виявлення.

Незаконна торгівля не є лише справою дрібних шахраїв. З останнім часом організована злочинність набирає обертів, а це приносить величезні прибутки. Наприклад, з одного лише транспортного контейнера контрабандних сигарет можна заробити понад 1 мільйон доларів США.

Інтерпол, міжнародна організація кримінальної поліції, стверджує, що злочинці, які займаються торгівлею наркотиками, зброєю і людьми, також причетні до незаконної торгівлі сигаретами і алкоголем. Міністерство юстиції

США повідомляє, що деякі злочинні угруповання, що займаються незаконною торгівлею тютюновими виробами, мають зв'язки з терористичними організаціями [1,2,16,17].

Боротьба з чорним ринком - складна завдання, яке потребує комплексного підходу і співпраці між урядовими органами, правоохоронними структурами, бізнесом та суспільством. Уряд повинен збільшити контроль і нагляд за виробництвом, переміщенням і продажем товарів. Це може включати підвищення ефективності прикордонного контролю, розвиток новітніх технологій для виявлення контрабандних товарів та зміцнення законодавства щодо контролю за незаконною торгівлею. Уряд повинен удосконалювати законодавство, яке регулює торгівлю та накладає відповідні покарання за порушення. Ефективніше вживати заходів проти організаторів та учасників чорного ринку, зробити процес судового переслідування більш ефективним та прозорим [1,2].

***

Боротьба з чорним ринком є складною та невід'ємною частиною сучасного світу. Це вимагає спільних зусиль урядів, правоохоронних органів, бізнесу та суспільства. Посилення контролю, зміцнення правової бази, міжнародна співпраця, економічні заходи та розвиток санкцій - це лише деякі засоби, які можуть допомогти зменшити вплив чорного ринку. Проте вирішення цієї проблеми потребує постійного вдосконалення стратегій та тісної співпраці між всіма зацікавленими сторонами. Тільки шляхом об'єднаних зусиль можна досягти успіху в протидії цьому негативному явищу.

РОЗДІЛ V: ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ: ВІД КОНТРАБАНДИ ЗЕРНА ДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ТА ВУГІЛЛЯ

Служба безпеки України (СБУ) заблокувала масштабний нелегальний продаж контрафактних цигарок та алкоголю в Дніпропетровській та Донецькій областях. Щомісячний обіг коштів від цієї діяльності перевищував 10 млн грн.

Зловмисники завозили продукцію, виготовлену на території так званої "ДНР" та в одній із сусідніх країн, а також цигарки невідомого походження. Товар переправляли з тимчасово окупованої території України. Організаторами нелегального бізнесу були п'ятеро мешканців Дніпропетровської та Донецької областей, але загалом у схемі брали участь понад 20 осіб [16,17,37,38].

Для прикриття своєї діяльності злочинці використовували реквізити кількох товариств з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та фізичних осіб-підприємців (ФОПів). Контрафактну продукцію продавали через мережу роздрібною торгівлі, підробляючи акцизні марки.

В ході розслідування правоохоронці провели понад 20 обшуків у місцях зберігання контрафактних товарів, офісних приміщеннях та місцях проживання підозрюваних. Було вилучено:

- понад 250 ящиків з 125 тис. пачок цигарок;
- понад 1 тис. пляшок контрафактного алкоголю;
- чорнові записи;
- 500 тис. грн готівки.

Загальна вартість вилученої продукції становить понад 10 млн грн. Дії зловмисників кваліфікуються за ч. 3 ст. 199 та ч. 2 ст. 204 Кримінального кодексу України. [16,17,37,38]

Слідчі дії тривають, перевіряється інформація щодо збуту контрафактного товару в інших областях України. Операція була проведена

співробітниками Головного управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки, спільно з УСБУ в Дніпропетровській області, ДПСУ, слідчими ГСУ Нацполіції під процесуальним керівництвом Офісу Генпрокурора [16,17,37,38].

СБУ успішно викрила та припинила діяльність великої мережі з продажу контрафактних цигарок та алкоголю, завдавши значного удару по фінансовій основі незаконного бізнесу, що мав місячний обіг понад 10 млн грн. Вилучення контрафактних товарів і готівки підтверджує масштаб і серйозність протиправної діяльності. Ця операція демонструє ефективність роботи українських спецслужб і правоохоронців у боротьбі з економічними злочинами та контрабандою, зокрема в умовах військової агресії та окупації частини територій України.

5.1 Контрабанда зерна в умовах гібридної війни

2023 року російська державна компанія, заснована росіянами, організувала виведення майже 212 тисяч тонн зерна з окупованої частини Запорізької області, що оцінюється приблизно в 46 мільйонів доларів. Це зерно з України вирушає до Туреччини, Лівії та Ізраїлю, причому за цим стоять не лише російські компанії, а й деякі європейські. Ці дані засновані на російських експортних даних [46].

Розкриваються обмеження та недоліки аналізу "сірої" торгівлі. Дані, які він використовує для аналізу, не є повністю вичерпними. Він обмежується даними митних декларацій, де як експортер або декларант зазначений російський "Державний зерновий оператор". Також вказується на створення даною компанією схеми вивезення та легалізації українського зерна на міжнародних ринках, яке є протиправним і незаконним. Автор вказує на те, що до цієї схеми мають відношення громадяни України, в тому числі колишній депутат Верховної Ради. Це свідчить про серйозні проблеми в сфері контролю за експортом та міжнародною торгівлею на займаних територіях [46,44]ю

Розповідається про створення державного унітарного підприємства "Державний зерновий оператор" в окупованому Мелітополі росіянами менш ніж за три місяці після початку вторгнення в середині травня 2022 року. Ця компанія захопила значну частину земель, зернових комплексів та сільськогосподарської техніки на окупованій території Запорізької області. Після того як у грудні 2022 року вона отримала офіційну реєстрацію в загальноросійському реєстрі, стала активно вести торгівлю краденим українським зерном на міжнародних ринках [43,46].

У 2023 році "Державний зерновий оператор" експортував 212 тисяч тонн українського зерна на суму приблизно 46 мільйонів доларів. Частина цього зерна була експортована безпосередньо, а частина через російські компанії-прокладки, де зазначений "Державний зерновий оператор" як декларант. Ці дані були отримані за допомогою аналізу міжнародної бази експортно-імпорتنих операцій Market Inside журналістами з NGL.media.

Російські компанії-прокладки, такі як "Агрогруп", "Самсон", "Тезорі Делла Терра", "Глобал Трейд" і "Женіді Груп", фактично діють як посередники або "парасольки" для "Державного зернового оператора" (ДЗО). Вони використовуються для приховування слідів і маскуванню діяльності ДЗО. За допомогою цих компаній міжнародні покупці укладають договори про закупівлю зерна, що дозволяє їм уникати прямого зв'язку з ДЗО. Такий механізм дозволяє заявляти, що зерно придбано не безпосередньо від ДЗО, а через посередників. Це допомагає ДЗО подальше приховувати походження українського зерна і уникнути прямого відслідковування їх діяльності.[46]

Маскування, яке використовують російські компанії, може виявитися не дуже переконливим. Наприклад, керівником однієї з таких компаній, "Агрогруп", є Олексій Джуркін, який одночасно виступає заступником генерального директора ДЗО. Саме він висловлював плани щодо розширення діяльності ДЗО на окупованій території Запорізької області та збільшення відвантаження зерна[41,19].

До того, як Джуркін з'явився в Мелітополі, він проживав у Севастополі, куди переїхав після анексії Криму з російського Санкт-Петербурга. Навіть в окупованому Криму він двічі намагався стати "депутатом" від ЛДПР: у 2019 році він балотувався до "міської ради" Севастополя, а у 2020 році кандидував до "районної ради" одного з "муніципальних округів" міста. Такі факти зводять нанівець твердження про незалежність і реальну прихованість дій компаній [44,41,46].

Інформація свідчить про взаємозв'язок між компаніями "Тезорі Делла Терра" та "Самсон" у контексті експорту українського зерна на міжнародні ринки. Основницею компанії "Тезорі Делла Терра" є Ірина Курганська, тоді як компанія "Самсон" є власністю Ірини Самсонової, яка також має зв'язок з "Тезорі Делла Терра". Варто відзначити, що обидві ці особи резиденти Севастополя та мають російське походження, прибувши з різних міст Росії.

Хоча компанія "Тезорі Делла Терра" була зареєстрована лише у вересні 2023 року, проте до кінця того ж року вона вже здійснила експорт понад 18 тисяч тонн зерна. За митними даними, ця компанія експортувала насіння соняшнику для компанії Mercalix Trade DMCC з Об'єднаних Арабських Еміратів, при цьому у деяких випадках вказувалася Ірина Самсонова як декларант. Це свідчить про вплив декларанта зовнішньоекономічної діяльності на функціонування цих компаній та можливість використання прокладок для маскуванню дій [43,44,46].

Такий аналіз вказує на те, що ці компанії можуть використовуватися для виконання завдань ДЗВ та для уникнення санкцій шляхом використання різних механізмів та посередників у вивезенні зерна.

Компанією Mercalix Trade DMCC з Об'єднаних Арабських Еміратів, що вказала на існування лише одного контракту з "Тезорі Делла Терра". Відзначається, що цей контракт був розірваний у зв'язку з тим, що судно, яке перевозило зерно, було об'єктом санкцій через свою "певну діяльність".

Представники Mercalix Trade DMCC зазначили, що в грудні 2023 року вони подали протест проти компанії "Тезорі Делла Терра", а після того, як

отримали інформацію про те, що судно не завантажалося в порту Кавказ, 8 січня 2024 року вони надіслали електронне повідомлення про відмову від судна та розірвання контракту [46].

Ця реакція свідчить про відповідальний підхід компанії Mercalix Trade DMCC до дотримання санкційного режиму, який полягає в припиненні співпраці з підприємствами, що можуть порушувати санкційні обмеження. Таке ставлення підтверджує серйозність підходу до виконання міжнародних санкцій і відзначає важливість їх дотримання [46].

Аналіз показує, що російські компанії використовують різні стратегії для торгівлі зерном з окупованих територій України. Вони використовують порт Кавказ для формального вказання місця походження зерна як Росія, що дозволяє уникнути міжнародних санкцій. Одночасно вони також використовують українські порти, такі як Бердянськ і Маріуполь, для експорту зерна. Зростання активності російських суден у цих портах свідчить про їхні стратегічні плани щодо контролю над зерновим експортом. Цей аналіз підкреслює складність ситуації та необхідність міжнародного контролю та моніторингу для запобігання незаконній торгівлі зерном з окупованих територій [46].

Складність моніторингу та контролю торгівлі зерном з окупованих територій. Спостерігається на активності кораблів, які неперервно відправляються з окупованих територій, зокрема з порту Севастополь. Спостерігається велика кількість терміналів для завантаження зерна, що свідчить про значну об'ємність цієї діяльності [46].

Припущення, що частина зерна може бути вивезена суходолом до порту Азов у Ростовській області РФ, а потім перевантажена на російські судна для транспортування до порту Кавказ, підкреслює складність відстеження маршрутів та джерел походження зерна. Масова фальсифікація російських документів на зерно, виявлена розслідувачами, підтверджує необхідність посилення контролю та моніторингу цієї торгівлі [46].

Подані оцінки щодо обсягів вивезення зерна з окупованих територій (2 млн. тонн за статистикою підкреслюють важливість точних даних та методів аналізу для правильного оцінювання ситуації. Різниця в оцінках може бути пов'язана як зі складністю відстеження фактів вивезення, так і з можливістю вивезення частини зерна минулого року від врожаю 2022 року [46].

Даний інцидент ілюструє складність виявлення та припинення незаконних практик у сфері торгівлі зерном з окупованих територій. Створення компанії Trans World Agro з очевидною турецькою прив'язкою, проте з українськими власниками та директорами, є яскравим прикладом використання фіктивних структур для вивезення зерна з окупованих територій України [46].

Недостовірність осіб, інформації та відсутність реальних осіб у засновниках та директорах Trans World Agro підкреслюється навіть фактом, що електронна пошта, зазначена в їхніх угодах, є фіктивною. Це свідчить про складність розкриття таких схем та необхідність підвищення ефективності міжнародного контролю та співпраці в боротьбі з такими порушеннями.

Припущення, що компанія була створена саме для торгівлі зерном з окупованих територій України, має підтвердження у даті створення, зміні власників та директорів після публікації медіа, а також у фіктивності контактної інформації. Такі випадки вимагають уваги та реакції від відповідних міжнародних організацій та урядів для ефективного протидії таким порушенням [46].

Цей випадок ілюструє складність виявлення і припинення незаконних практик у сфері торгівлі зерном з окупованих територій. Створення компанії Trans World Agro з видимою турецькою прив'язкою, але з українськими власниками та директорами, є яскравим прикладом використання фіктивних структур для вивезення зерна з окупованих територій України [46].

Підставність інформації та відсутність реальних осіб у засновниках та директорах Trans World Agro підкреслюється навіть фактом, що електронна пошта, зазначена в їхніх угодах, є фіктивною. Це свідчить про складність

розкриття таких схем та необхідність підвищення ефективності міжнародного контролю та співпраці в боротьбі з такими порушеннями.

Припущення, що компанія була створена саме для торгівлі зерном з окупованих територій України, має підтвердження у даті створення, зміні власників та директорів після публікації медіа, а також у фіктивності контактної інформації. Такі випадки вимагають уваги та реакції від відповідних міжнародних організацій та урядів для ефективного протидії таким порушенням [46].

У грудні 2023 року компанію Trans World Agro очолив Дмитро Лісканич, херсонський моряк у віці 63 роки. Ця зміна керівництва, ймовірно, пов'язана зі зростанням інтересу громадськості та ЗМІ до діяльності компанії, зокрема, після публікації матеріалів SeaCrime та KibOrg.

Лісканич, він став власником та директором Trans World Agro як громадянин України, що підтверджено номером його українського закордонного паспорта, зазначеним у турецькому держреєстрі.

Лісканич не мав жодного досвіду у торгівлі зерном раніше. Згідно з власними відомостями, він закінчив морехідне училище в Херсоні у 1980 році і здебільшого присвятив своє життя судноплавству. Відповідно до його анкети на платформі для працевлаштування моряків, він працював як другий помічник капітана [44,3,19].

Daliland Alliance Ltd, що зареєстрована на Маршаллових островах, займає друге місце серед покупців українського зерна згідно з даними митних декларацій. Оскільки вона діє у офшорній зоні, інформація про власників залишається невідомою, та компанія існує вже з 2019 року. Публічної інформації щодо контактів чи діяльності компанії недостатньо.

З опублікованих контрактів KibOrg відомо лише ім'я підписувача - Джульєтт Мішель Кларісс, громадянка Сейшельських островів. Ця особа також займає посаду директора в ряді британських компаній, серед яких Delanore Ltd, яка мала зв'язки з племінником президента Туркменістану та

фігурувала у документах Pandora Papers. Після публікації журналістських розслідувань Delanore Ltd була ліквідована [46].

Контрабанда зерна в умовах гібридної війни має серйозні економічні, соціальні і безпекові наслідки для України. Вона знижує доходи легального аграрного сектора, деформує ринкові відносини, сприяє зростанню організованої злочинності і підриває продовольчу безпеку. Для боротьби з цією проблемою необхідні комплексні заходи, включаючи посилення контролю на кордонах, боротьбу з корупцією, удосконалення законодавства і міжнародну співпрацю.

5.2 Торгівля людьми під час війни в Україні

З течією часу війна набула нові виміри, що поширилися і на сферу, яка здавалося б, має бути поза її впливом - торгівлю людьми. В Україні, яка бореться з наслідками збройної агресії Російської Федерації, торгівля людьми стала невід'ємною складовою цього конфлікту. Російська агресія, яка розпочалася у 2014 році, а потім розгорнулася в повномасштабне вторгнення в 2022 році, не лише призвела до загострення військового протистояння, але й викликала гуманітарну кризу, серед якої насильство та торгівля людьми зайняли своє місце. Вступ російських збройних формувань на українську територію супроводжувався серією жахливих подій [6,7,36].

Розглядається складна ситуація, що виникла внаслідок російського вторгнення в Україну у 2022 році. Це вторгнення призвело до серйозних геополітичних, гуманітарних та соціально-економічних наслідків. Однією з основних проблем стала масова міграція населення, коли мільйони людей були змушені залишити свої домівки та шукати притулок як в межах країни, так і за кордоном [12,15].

Міжнародна спільнота швидко взяла на себе роль у забезпеченні підтримки Україні в цей важкий час. Санкції проти Росії були введені, а також була надана військова та гуманітарна допомога. Проте, підвищений рівень

нестабільності та конфліктів породжує ризик для вразливих груп населення, зокрема, торгівля людьми та експлуатація.[45,15]

У цьому контексті було проведено міжнародну конференцію для обговорення ризиків та шляхів запобігання торгівлі людьми та експлуатації в Україні. Такі заходи стали важливим інструментом для формулювання політики та розробки стратегій забезпечення захисту вразливих груп в умовах війни [3,15,36].

Головним є важливість розуміння впливу війни в Україні на торгівлю людьми. Війна стає каталізатором цього явища, особливо для жінок та дітей, що потрапили у переміщення через конфлікт. Автор наголошує на необхідності негайних і координованих заходів для захисту всіх біженців, з особливим акцентом на найвразливіші групи населення. Такі заходи повинні включати забезпечення безпечних маршрутів та доступу до соціальних послуг. Зокрема, варто звернути увагу на дітей без супроводу, міноритети, старші люди та мігранти без документів. Важливим є збір надійних даних і координація зусиль для запобігання торгівлі людьми та експлуатації, уникнення подальшої шкоди для вже вразливих груп і забезпечення їхнього захисту. Жінки та діти, що рятуються від російського вторгнення в Україну і прямують до інших країн, наражаються на ризик потрапити в руки торговців людьми. Чоловіки, які залишаються в Україні, також можуть стати жертвами експлуатації, попереджає Міжнародна організація з міграції (МОМ), агенція ООН з питань міграції [9,12].

Станом на 18 березня, за даними ООН, понад 3 мільйони людей покинули Україну, шукаючи притулок у сусідніх країнах, серед яких 162 тисячі були громадянами третіх країн. Крім того, 1,9 мільйона осіб стали внутрішньо переміщеними особами і потребують негайної гуманітарної допомоги та захисту.

У 2021 році представництво МОМ в Україні ідентифікувало і надало допомогу понад тисячі жертв торгівлі людьми, включаючи чоловіків, жінок і дітей. Ці дані є лише верхівкою айсберга, оскільки багато постраждалих

залишаються неідентифікованими та не отримують допомоги. Згідно з опитуванням, проведеним МОМ, між 2019 і 2021 роками 46 тисяч українців стали жертвами торгівлі людьми. Вісімнадцять відсотків опитаних МОМ у минулому році зазначили, що готові прийняти неофіційну та ризиковану пропозицію роботи за кордоном, а майже третина зробила б це в Україні.

«Ми знаємо, як швидко злочинний світ адаптується до нових реалій і знаходить нових жертв. Ми закликаємо українців та інших громадян, які виїжджають з України, бути пильними та обережними під час переїзду, на новому місці чи вдома», – зазначив голова представництва МОМ в Україні Ань Нгуєн [7,9,12,15,45].

Хоча випадки торгівлі людьми зазвичай важко виявити відразу після масового переміщення, перші повідомлення з України та за її межами свідчать про готовність торговців людьми використовувати вразливість тих, хто тікає з України. МОМ також фіксує зростання кількості розлучених сімей, дітей без супроводу та розлучених дітей, а також потенційних випадків сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Втрата роботи та доходу через війну, а також обмежені можливості для задоволення базових потреб серед ВПО, біженців та постраждалого населення, збільшують ці ризики [9,45].

Щоб вирішити цю проблему, МОМ в Україні розширила діяльність Національної гарячої лінії для консультування мігрантів і протидії торгівлі людьми, продовживши години роботи, збільшивши кількість консультантів і надаючи надійну та актуальну інформацію з різних питань. З 24 лютого по 16 березня на «гарячій лінії», доступній з території України, було надано понад 12 тисяч консультацій для більше ніж 2,4 тисячі абонентів, що на 60% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Понад половина з тих, хто телефонує, – це нові переселенці. Гаряча лінія надає перевірену інформацію про права та обов'язки, процедури перетину кордону, послуги в Україні та сусідніх країнах, роботу пунктів пропуску, безпечні подорожі та протидію торгівлі людьми [9].

Аналіз торгівлі людьми на окупованих територіях з 2022 по 2024 рік в відображає складні та викликані умовами окупації обставини цього негативного явища. Вказаний період включає низку факторів, що впливають на торгівлю людьми в цих контекстах.

Збільшення кількості вразливих осіб стає наслідком руйнування соціально-економічних структур, порушення прав людини та втрати доступу до ресурсів. Це створює сприятливе середовище для зловживання та торгівлі людьми.

Експлуатація військовими силами та збройними групами може здійснюватися як спосіб фінансування або контролю над населенням. Умови конфлікту та незаконності надають можливість цим силам використовувати торгівлю людьми як інструмент впливу та збільшення свого впливу.

Недостатня реакція міжнародної спільноти та відсутність ефективного механізму контролю сприяє безкарності злочинців у здійсненні торгівлі людьми на окупованих територіях [12,9,45].

МОМ також активізувала свою профілактичну діяльність на місцях, розробивши спеціалізовані інформаційні листівки та плакати з правилами безпечного пересування під час війни, особливо для жінок і дівчат. Окрім широкого охоплення в Інтернеті, МОМ почала розповсюджувати понад 100 000 листівок у співпраці з партнерськими неурядовими організаціями, які надають послуги захисту внутрішньо переміщеним особам та постраждалому від конфлікту населенню в десяти регіонах західної, південної та центральної України. Листівки також розповсюджувалися на транспортних вузлах, приймальних пунктах та пунктах пропуску. Додатково інформація поширювалась через офіційні канали соціальних мереж Міністерства соціальної політики та Кабінету Міністрів України, а також через місцеві органи влади [12,9,45].

Станом на 18 березня понад 3 мільйони людей були змушені покинути Україну до сусідніх країн, включаючи 162 тисячі громадян третіх країн. Щонайменше 1,9 мільйона людей стали внутрішньо переміщеними особами,

потребуючи надзвичайної гуманітарної підтримки та захисту. У 2021 році МОМ виявила та надала допомогу понад 1000 постраждалим від торгівлі людьми. Згідно з опитуванням МОМ, проведеним у 2019-2021 роках, 46 000 українців постраждали від торгівлі людьми, і 18% респондентів заявили про готовність погодитися на неофіційну та ризиковану пропозицію роботи за кордоном, майже третина зробили б це в Україні. З 24 лютого по 16 березня на Національній гарячій лінії для консультування мігрантів і протидії торгівлі людьми було надано понад 12 тисяч консультацій для понад 2,4 тисяч абонентів, що на 60% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Більше половини абонентів були новоспеченими переселенцями. МОМ розповсюдила понад 100 000 інформаційних листівок у співпраці з партнерськими НУО, що надають послуги захисту ВПО та постраждалому від конфлікту населенню в десяти регіонах України [3].

У зв'язку з обмеженим доступом до окупованих територій, статистика щодо внутрішньо переміщених осіб та інших аспектів гуманітарної ситуації може бути обмеженою або недоступною. Організації, які здійснюють гуманітарну діяльність, такі як Міжнародна організація з міграції (МОМ) та Червоний Хрест, можуть збирати обмежену статистику та інформацію про гуманітарні потреби, але точна статистика може бути складною через складні умови та обмеження доступу [3,4,12].

Міжнародна організація з міграції (МОМ) та інші гуманітарні агентства вживають заходів для запобігання та реагування на ці проблеми, зокрема, розробка інформаційних матеріалів та розповсюдження їх серед населення, підвищення свідомості та надання допомоги жертвам торгівлі людьми. Однак, в умовах конфлікту та складнощів доступу, виклики лишаються великими.

Підсумково, необхідно продовжувати міжнародні зусилля для захисту прав людини, запобігання торгівлі людьми та забезпечення гуманітарної допомоги всім потерпілим внаслідок конфлікту в Україні.

5.3 Вугільна торгівля з окупованими територіями

Вугільна торгівля з окупованими територіями, особливо в контексті воєнних конфліктів, є складною та багатогранною проблемою, яка має серйозні наслідки для економіки, енергетики та безпеки країни. Вугільна промисловість часто стає об'єктом політичних та військових маніпуляцій, що призводить до негативних наслідків для національних та міжнародних інтересів [3,19].

У світлі цього, дослідження торгівлі вугіллям з окупованих територій за останні роки в Україні є дуже актуальним. Вугільна промисловість займає важливе місце в енергетичній системі країни, і будь-які незаконні або контрольовані зовнішніми силами процеси можуть суттєво підірвати економічну стабільність та енергетичну безпеку [19,41,5].

Дослідження цієї теми дозволить краще зрозуміти механізми та наслідки торгівлі вугіллям з окупованих територій, а також визначити шляхи ефективного контролю, запобігання та протидії цьому явищу. Такий аналіз має важливе значення для розвитку стратегій та політики в галузі енергетики та забезпечення національної безпеки України [5].

Торгівля вугіллям з окупованих територій в Україні створює серйозні виклики як з економічної, так і з політичної точок зору. Основними учасниками такої торгівлі зазвичай є нелегальні групи, які контролюють окремі регіони під час конфлікту. Вони можуть використовувати вугільні ресурси для збагачення, фінансування збройних сил та підтримки своєї політичної агенти [19].

Ця торгівля також має екологічні наслідки через незаконну експлуатацію шахт та недотримання екологічних стандартів. Викиди з вугільних шахт можуть призвести до забруднення ґрунтів, водних ресурсів та повітря, що загрожує здоров'ю місцевого населення та екологічній стабільності регіону. Протидія цьому явищу потребує не лише внутрішніх заходів, таких як посилення контролю за територією та законодавчі ініціативи, але й міжнародної співпраці. Україна повинна співпрацювати з міжнародними

партнерами для розробки спільних стратегій боротьби з незаконною торгівлею вугіллям та забезпечення підтримки у впровадженні цих заходів. Водночас, розвиток альтернативних джерел енергії та стимулювання енергоефективності можуть зменшити залежність від вугілля та зменшити попит на нього, тим самим покладаючи край торгівлі, яка шкодить не лише економіці, а й екології та безпеці країни [4,5].

Вугілля, видобуте на окупованих Росією територіях України, цього року експортувалося до Туреччини, яка є членом НАТО. Про це пише Reuters із посиланням на дані російської митниці. Ця інформація, яка викликає серйозне занепокоєння, особливо з урахуванням геополітичної ситуації та конфлікту між Україною та Росією. Експорт вугілля з окупованих територій до Туреччини може мати далекосяжні наслідки як для економічної стабільності регіону, так і для політичних відносин між державами. Це також підкреслює необхідність міжнародної співпраці та зусиль спільноти країн, щоб запобігти торгівлі ресурсами, яка може підтримувати конфлікт і порушувати міжнародні стандарти та санкції [41,19,25].

Ця ситуація вимагає серйозної реакції та заходів з боку міжнародних спільнот, включаючи засудження такої торгівлі та вжиття відповідних заходів для припинення цього явища. Крім того, вона підкреслює важливість зміцнення економічних та енергетичних альтернатив, які можуть зменшити залежність від вугілля та знизити мотивацію для його незаконної торгівлі.

- За лютий–липень 2023 року близько 160 400 т вугілля з окупованих територій Донецької та Луганської областей прибуло до Туреччини. Три виробники, зазначені в митних даних, підтвердили виданню, що вони відправляли вугілля з двох регіонів до Туреччини протягом цього періоду.

- Дані постачальника комерційної торгової інформації, отримані Reuters, свідчать, що вугілля щонайменше від 10 виробників надходило до Туреччини в період із лютого до липня [3,4].

За даними статистики, Туреччина була найбільшим експортним напрямом вугілля з окупованих регіонів України – на її частку припало 95% постачань за цей період. Ці кроки Туреччини в контексті торгівлі та дипломатії під час конфлікту між РФ та Україною є значущими і важливими. Підтримка територіальної цілісності України та сприяння мирному врегулюванню конфлікту підкреслюють зобов'язання Туреччини перед міжнародним співтовариством і відображають її активну роль у забезпеченні стабільності та безпеки в регіоні [25].

Подальша підтримка Туреччини в реалізації дипломатичних зусиль та сприяння мирному врегулюванню конфлікту буде важливою для забезпечення стабільності та відновлення миру в регіоні. Її позиція є важливим елементом міжнародної співпраці та підтримки правових норм та принципів міжнародного права. Продовження дипломатичних зусиль та спільна робота між різними країнами, включаючи Туреччину, є ключовими для досягнення мирного врегулювання конфлікту та забезпечення безпеки та стабільності в регіоні [25,41].

У звіті про торгівлю вугіллям з окупованих територій України до Туреччини відображено важливі аспекти та наслідки цієї практики. Підтримка територіальної цілісності України та активна роль Туреччини в дипломатичних рішеннях конфлікту є важливими факторами у забезпеченні стабільності та безпеки в регіоні. Проте торгівля вугіллям з окупованих територій відкриває можливість для експлуатації ресурсів, які можуть сприяти підтримці агресії та несприятливому впливу на економічну та політичну ситуацію. На цьому тлі важливо підтримувати дипломатичні зусилля та співпрацю між країнами для забезпечення мирного врегулювання конфлікту та відновлення стабільності в регіоні.

Станом на 2024 рік ситуація з видобутком і продажем вугілля з окупованих територій України є складною і неоднозначною. Росія активно використовує ресурси з цих територій, зокрема, вугілля, для власних потреб і експорту. Видобуток вугілля здійснюється незаконно, без врахування

екологічних норм і прав власності, що призводить до значних екологічних і економічних проблем.

Окуповані території зазнають значного економічного тиску: підприємства закриваються, а бізнеси привласнюються на користь Росії. Такі дії часто супроводжуються примусовою "паспортизацією" місцевого населення, коли без російського паспорта важко отримати необхідні послуги або знайти роботу .

Інформація про конкретні обсяги видобутку та продажу вугілля з окупованих територій у відкритих джерелах обмежена, але відомо, що Росія використовує ці ресурси для зміцнення власної енергетичної незалежності і частково для експорту, що дозволяє їй отримувати додаткові фінансові ресурси в умовах санкційного тиску [4,19,25] .

Вугільна торгівля з окупованими територіями України має серйозні економічні, соціальні та політичні наслідки. Для вирішення цієї проблеми необхідні комплексні заходи, що включають посилення контролю на кордонах, боротьбу з корупцією, легалізацію видобутку та міжнародну співпрацю. Лише системний підхід дозволить мінімізувати негативний вплив нелегальної торгівлі вугіллям і забезпечити стабільний розвиток країни.

5.4 Наркотична торгівля на окупованих територіях України

Наркотична торгівля на окупованих територіях України стала серйозною проблемою, особливо на сході країни, де триває збройний конфлікт. Різні наркотики, такі як марихуана, амфетаміни, кокаїн та опіум, перехоплюються на контрольованих пунктах і виявляються у великих кількостях [39,18].

Однією з причин поширення наркотичних речовин є важкість контролю та нагляду за територіями, де існують конфліктні ситуації та пронизаність кордону. Злочинні групи та озброєні формування

використовують ці умови для проведення контрабанди наркотиків через кордон і в міста та села, що знаходяться в окупованих територіях [18].

Для багатьох осіб, які перебувають у зоні конфлікту, наркотики стають не тільки засобом втечі від реальності, але і джерелом прибутку, оскільки торгівля наркотиками може приносити величезні кошти [16].

Крім того, нелегальна торгівля наркотиками сприяє збільшенню злочинності та насильства на територіях конфлікту, оскільки залежні особи можуть вчиняти кримінальні дії, щоб здобути гроші на наркотики, а також збройні групи можуть використовувати доходи від наркотичної торгівлі для фінансування своєї діяльності [18].

Після того, як у тимчасово окупованих містах Луганщини з'явилися так звані "смотрящие" від Кадірова, на територію також прибули цілі зрадницькі бандформування з Ічкерії, які розпочали широкомасштабний розподіл ринку наркаторгівлі. Злочинці підкорюють собі дилерів, які раніше працювали під контролем ФСБ та ГРУ [43].

За інформацією, оприлюдненою на 24 каналі з посиланням на українські спецслужби, угруповання наркаторговців встановили масштабну схему постачання різноманітних заборонених речовин із Росії на тимчасово окуповані території Донбасу. Крім того, за цими даними, представники Кадірова розпочали імпорт наркотиків до частин Запорізької та Херсонської областей, які наразі є непідконтрольними Києву [2,18].

Наразі виглядає так, що новостворена альянсний зв'язок з Пригожиним дійсно починає конкурувати з російськими спецслужбами, які традиційно мали монополію на контроль над ринком розповсюдження психотропних речовин. Це може призвести до подальшого поглиблення внутрішньоросійських конфліктів і протистоянь між різними впливовими групами та інтересами [43,18,2] .

За зазначеними даними, у листопаді виявлено значне поширення різних наркотиків у частинах тимчасово окупованих регіонів України, особливо коли кадіровські найманці відкрили свій бізнес. За два тижні перед цим банди

проводили "співбесіди" з дилерами та змушували їх працювати з ними. Через це Кади́ров фактично захопив контроль над усією сферою наркоторгівлі на Донбасі. У Запорізькій та Херсонській областях цю нішу легко захопили кади́ровці, оскільки російські спецслужби не створили там жодних каналів постачання і реалізації наркотиків за майже 9 місяців окупації. На Донеччині та Луганщині відбувалися криваві розбірки між чеченськими групами та іншими угрупованнями, які контролювали ринок наркотиків разом з ФСБ. Масово потерпали від наркотичної навали мешканці різних міст, а головними клієнтами стали російські військові та місцеві бойовики. Крім того, за наказом Кади́рова наркотики почали активно поширюватися у школах та вишах. Наркотики доставлялися через кордон на важкій техніці, яку везли російські окупанти [39,43,16].

Наркотична торгівля на окупованих територіях України є серйозною загрозою для соціальної, економічної та політичної стабільності країни. Для вирішення цієї проблеми необхідний комплексний підхід, що включає посилення правоохоронних заходів, боротьбу з корупцією, реалізацію соціальних програм та міжнародну співпрацю. Лише системний підхід дозволить мінімізувати негативний вплив наркотичної торгівлі та забезпечити стабільний розвиток країни.

***

У результаті операції, проведеної спільними зусиллями Служби безпеки України та інших правоохоронних органів, було припинено масштабний нелегальний продаж контрафактних цигарок та алкоголю в Дніпропетровській та Донецькій областях. Організатори цієї злочинної схеми, які використовували складну мережу компаній та підроблені акцизні марки, були затримані, а масштабні обшуки в результаті призвели до вилучення значної кількості контрафактних товарів і готівки. Ця успішна операція є важливим кроком у боротьбі з економічною злочинністю в Україні, особливо в умовах військової агресії та окупації частини території. Вона підтверджує високий

рівень ефективності та координації між різними відомствами та службами країни у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян.

Схеми обходу санкцій дозволяють російським компаніям незаконно вивозити українське зерно з окупованих територій, використовуючи офшорні компанії та співпрацю з іншими країнами, такими як Туреччина.

Брак ефективного контролю з боку українських владних структур дозволяє цим компаніям продовжувати свою незаконну діяльність і обманювати систему.

Власники цих компаній намагаються залишатися анонімними, використовуючи складні структури та офшорні компанії для приховування своєї ідентичності.

З метою запобігання подібним схемам і необхідно зміцнити контроль за зерновим експортом та співпрацювати з іншими країнами для уникнення обману.

Загальна статистика, свідчить про серйозні та складні виклики, з якими стикаються люди внаслідок війни в Україні та окупації на окремих територіях. Відсутність стабільності та загроза насильства створюють середовище, яке сприяє торгівлі людьми та іншим формам експлуатації. Жінки, діти та чоловіки піддаються ризикам, існує підвищений рівень вразливості, особливо серед внутрішньо переміщених осіб та біженців.

Також про вугілля, складнощі та наслідки торгівлі вугіллям з окупованих територій України. Ця практика не лише порушує міжнародні стандарти та санкції, але й загрожує економічній стабільності та політичним відносинам у регіоні. Важливою є не лише реакція та заходи міжнародних спільнот для припинення цієї торгівлі, але й активна співпраця для зміцнення економічних та енергетичних альтернатив, що зменшать залежність від вугілля та підтримають мирне врегулювання конфлікту.

Продовження дипломатичних зусиль та співпраці між країнами, зокрема з Туреччиною, є ключовими для забезпечення стабільності та миру в регіоні. Однак потрібно також акцентувати увагу на екологічних та економічних

проблемах, що виникають внаслідок незаконного видобутку вугілля на окупованих територіях. Важливо вжити заходів для запобігання цьому та сприяти розвитку альтернативних джерел енергії для забезпечення екологічної стабільності та безпеки у регіоні.

Для боротьби з наркоторгівлею необхідно приймати комплексні заходи, включаючи посилення контролю за кордоном, співпрацю між різними відомствами та міжнародними спільнотами, а також збільшення усвідомлення про проблему серед місцевого населення. Тільки таким шляхом можна зменшити вплив наркоторгівлі та забезпечити безпеку та стабільність в регіоні.

РОЗДІЛ VI. РОЛЬ МІЖНАРОДНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕГУЛЮВАННІ ТА ПРИПИНЕННІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ОКУПОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

Міжнародні організації грають важливу роль у регулюванні та припиненні нелегальної торгівлі з окупованими територіями, особливо коли ця торгівля порушує міжнародне право та загрожує безпеці та стабільності регіону[28].

Хорватія має досвід успішної реінтеграції окупованих територій, зокрема Східної Славонії, який може бути корисним для України в контексті розв'язання конфлікту на Донбасі. Деякі ключові аспекти хорватського досвіду, які можуть бути використані для України, включають:

Мирний підхід до реінтеграції: Хорватія використовувала дипломатичні зусилля та політичний тиск замість військових операцій для повернення контролю над окупованими територіями. Цей мирний підхід може бути важливим для забезпечення стабільності та мінімізації людських втрат під час процесу реінтеграції.

Дипломатичні зусилля та міжнародна підтримка: Хорватія отримала підтримку від міжнародних партнерів, зокрема від Організації Об'єднаних Націй та Сполучених Штатів, для проведення мирного процесу реінтеграції. Україна також може шукати підтримку своїх міжнародних партнерів для успішного врегулювання конфлікту.

Участь міжнародних організацій: Хорватія співпрацювала з міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй та Європейський союз, для забезпечення міжнародної підтримки та координації у процесі реінтеграції. Україна також може користуватися досвідом співпраці з міжнародними партнерами для ефективного врегулювання конфлікту на Донбасі [28,30].

Враховуючи успішний досвід Хорватії, уряд України може розглядати можливість застосування подібних мирних стратегій та дипломатичних підходів для реінтеграції окупованих територій на Донбасі [30].

Так, міжнародні організації мають можливість та відповідальність використовувати свій вплив та авторитет для звернення до держав-членів та інших сторін з закликами до припинення нелегальної торгівлі з окупованими територіями. Ось кілька способів, якими це може відбуватися [28].

Міжнародні організації можуть засуджувати нелегальну торгівлю з окупованими територіями через заяви, звіти та засідання. Вони також можуть проводити моніторинг цієї діяльності та публікувати інформацію про її обсяги та наслідки. Організації можуть надавати технічну та фінансову підтримку країнам, щоб підвищити їхні здатності боротися з нелегальною торгівлею, включаючи навчання кадрів та розвиток інфраструктури. Міжнародні організації можуть сприяти співпраці між державами та обміну інформацією для виявлення, відслідковування та припинення діяльності нелегальних торговельних мереж. Організації можуть сприяти розвитку економіки та соціальних програм на окупованих територіях, щоб зменшити суспільні причини нелегальної торгівлі та стимулювати легальні види зайнятості [28].

Під час дебатів 12 березня, представники більшості політичних груп у Європейському парламенті висловили підтримку обмеження на ввезення аграрної продукції з Росії та Білорусі. Ця категорія товарів досі не підлягала санкціям Європейського Союзу. Анджей Халіцький, польський депутат від Європейської народної партії, наголосив на необхідності термінового введення ембарго на російські агропродукти. Його колеги очікують представлення відповідного законопроекту в Раді ЄС [30].

Пятрас Ауштрявічус, литовський депутат від групи Renew Europe, закликав припинити імпорт зерна та інших харчових продуктів з Росії та Білорусі на ринок ЄС. Він наголосив, що ця торгівля сприяє агресивним діям Росії та Білорусі, що підтримуються цими доходами [28].

Євродепутатка Віола фон Крамон-Таубадель зазначила, що країни ЄС, такі як Італія, Іспанія та Бельгія, значно збільшили свій імпорт російської пшениці за останній рік. Вона закликала припинити ввезення сільськогосподарської продукції з Росії та Білорусі негайно та остаточно.[28]

Представники різних політичних сил Європарламенту підтримали ці вимоги щодо обмеження аграрної продукції з Росії та Білорусі.

Ірландський депутат від лівої фракції Європарламенту, Мік Воллес, висловив думку, що нові санкції проти Росії та Білорусі не вирішать проблему фермерів у Євросоюзі. За його словами, ціни на зерно в ЄС головним чином падають через зростання постачання дешевого українського зерна.

Єврокомісія планує розглянути будь-які додаткові заходи у зв'язку з цим. За словами єврокомісара Ілви Йоганссон, Єврокомісія уважно моніторить імпорт з Росії та Білорусі до ЄС і розгляне всі необхідні заходи для запобігання дестабілізації зернових ринків Євросоюзу [30].

Питання щодо імпорту продуктів з Росії та Білорусі в Європейський Союз викликає серйозні обговорення у Європарламенті. Хоча деякі депутати виступають за введення ембарго на ці продукти з метою захисту внутрішнього ринку та сільськогосподарських секторів ЄС, інші стверджують, що це не вирішить проблему фермерів, адже головною причиною зниження цін на зерно є наплив дешевого українського зерна. Єврокомісія, у свою чергу, обіцяє ретельно розглянути ситуацію і прийняти відповідні заходи для забезпечення стабільності зернових ринків ЄС. Це свідчить про складність ситуації та необхідність узгоджених дій на рівні ЄС для забезпечення інтересів всіх сторін [28,30].

***

За останні роки міжнародні організації та країни активно демонструють великий інтерес і відповідальність у забезпеченні безпеки та стабільності в регіонах з окупованими територіями. Шляхом вживання різноманітних заходів, від політичних заяв до конкретних економічних дій, вони створюють реальні можливості для розв'язання конфліктів та підтримки країн, що страждають від нелегальної торгівлі. Дебати в Європейському парламенті ілюструють глибоке розуміння та бажання знайти ефективні рішення для забезпечення безпеки та економічного розвитку в регіоні, попри складнощі,

пов'язані з конкуренцією та геополітичними інтересами. Все це свідчить про необхідність подальшої співпраці та взаєморозуміння між міжнародними гравцями для досягнення спільних цілей з міркуванням інтересів всіх сторін.

ВИСНОВОК

Під час останніх десяти років нелегальна торгівля з окупованими територіями стала серйозною проблемою, яка впливає на безпеку, стабільність та економічний розвиток не лише в окремих регіонах, а й у всьому світі. З 2014 по 2024 рік цей період характеризувався поширенням різноманітних видів нелегальної торгівлі, включаючи збройні конфлікти, торгівлю наркотиками, контрабанду товарів та людей.

Історія торгівлі з окупованими територіями відображає складні економічні, політичні та соціальні взаємозв'язки. Зміна контексту від епохи імперій до сучасних конфліктів підкреслює постійну актуальність проблеми. Вивчення історії торгівлі з окупованими територіями допомагає розуміти динаміку конфліктів, вплив зовнішніх чинників на економіку та політику та способи, якими міжнародна спільнота реагує на ці виклики.

Перед 2014 роком відносини з окупованими територіями України були відносно стабільними, незважаючи на економічні труднощі, корупцію та політичні конфлікти. Україна намагалася інтегрувати ці території та зміцнювати зв'язки з ЄС та НАТО.

Події 2014 року, такі як анексія Криму Росією і військове протистояння на сході України, стали переломним моментом. Це було спричинено історичними етнічними та культурними конфліктами, напруженістю між західною та східною Україною, рішенням Януковича не підписувати угоду з ЄС, активною участю Росії та її стратегічним інтересом у Криму.

Ці фактори призвели до серйозних наслідків для України та регіону, включаючи територіальні втрати та поглиблення соціально-економічних проблем.

Проблема забезпечення міжнародного миру та безпеки є надзвичайно важливою у XXI столітті. Конфлікти, зокрема збройні, виникають через зіткнення національних інтересів, територіальні питання, економічні та

політичні суперечності, етнічні чи релігійні розбіжності. Для вирішення конфліктів необхідні взаєморозуміння, поступки та компроміси.

Найбільш небезпечними є воєнні конфлікти, які характеризуються жорсткістю, значними людськими втратами та матеріальними збитками. Сучасні збройні конфлікти часто мають характер гібридних війн, які поєднують традиційні та нетрадиційні методи ведення бойових дій, зокрема інформаційну війну, що маніпулює свідомістю людей.

Конфлікт між Україною та Російською Федерацією, який почався як гібридна війна і перейшов до відкритої збройної агресії, є частиною системної кризи світової безпеки. Він має глибокі історичні корені та стратегічні цілі, пов'язані з прагненням Росії відновити свій вплив у регіоні

Розуміння всіх аспектів цього конфлікту є важливим для його вирішення та відновлення міжнародного миру і стабільності.

Проблема забезпечення міжнародного миру та безпеки є надзвичайно важливою у XXI столітті. Конфлікти, особливо збройні, виникають через зіткнення національних інтересів, територіальні питання, економічні та політичні суперечності, етнічні чи релігійні розбіжності. Для їх вирішення необхідні взаєморозуміння, поступки та компроміси.

Найбільш небезпечними є воєнні конфлікти, які призводять до значних людських втрат і матеріальних збитків. Сучасні збройні конфлікти часто мають характер гібридних війн, які поєднують традиційні бойові дії та інформаційну війну, що маніпулює свідомістю людей.

Конфлікт між Україною та Російською Федерацією, що розпочався як гібридна війна і перейшов у відкриту збройну агресію, є частиною системної кризи світової безпеки. Він має глибокі історичні корені та стратегічні цілі, пов'язані з прагненням Росії відновити свій вплив у регіоні.

Розуміння всіх аспектів цього конфлікту є важливим для його вирішення та відновлення міжнародного миру і стабільності.

Нелегальна торгівля на окупованих територіях є серйозною проблемою, що має значний вплив на економічну, політичну та соціальну

стабільність регіону. Вона сприяє посиленню кримінальних структур, фінансуванню терористичних угруповань та підриває державний суверенітет. У контексті окупованих територій нелегальна торгівля часто пов'язана з контрабандою товарів, зброї, наркотиків та людьми.

Для ефективної боротьби з цією проблемою необхідна тісна співпраця міжнародної спільноти, включаючи обмін інформацією, посилення контролю на кордонах та впровадження жорсткіших санкцій проти порушників. Важливо також підтримувати законні економічні альтернативи для населення цих територій, щоб зменшити їх залежність від нелегальної діяльності.

Таким чином, вирішення проблеми нелегальної торгівлі на окупованих територіях вимагає комплексного підходу, що включає як посилення міжнародного співробітництва, так і розвиток внутрішніх механізмів контролю та підтримки законної економіки. Це є ключовим кроком до відновлення миру, безпеки та стабільності в регіоні.

Нелегальна торгівля на окупованих територіях включає контрабанду товарів, зброї, наркотиків та людьми. Це явище має серйозні економічні, соціальні та безпекові наслідки. Воно підриває державний суверенітет, посилює кримінальні структури та фінансує терористичні угруповання. Для ефективної боротьби з нелегальною торгівлею необхідне посилення міжнародного співробітництва, покращення прикордонного контролю та підтримка законної економічної діяльності. Комплексний підхід до вирішення цієї проблеми є ключовим для відновлення миру, безпеки та стабільності в регіоні.

Контрабанда в контексті військового конфлікту в Україні суттєво впливає на економіку країни. Вона призводить до значних втрат у державному бюджеті через не виплату податків та митних зборів, підриває легальний бізнес, фінансує незаконні угруповання, сприяє корупції та криміналізації суспільства, негативно впливає на місцеву економіку та знижує інвестиційну привабливість регіону. Всі ці фактори ускладнюють процес відновлення та розвитку економіки України після завершення конфлікту.

Організація нелегальних торговельних мереж на окупованих територіях використовує конспірацію, технології, фінансові схеми, логістику, корупцію, маркетинг та людський фактор. Вони забезпечують анонімність, уникнення виявлення та ефективний збут нелегальних товарів.

Нелегальна торгівля на окупованих територіях може мати серйозний негативний вплив на економіку. Вона порушує закон та порядок, знижує податкові надходження та викликає економічну нестабільність. Крім того, така торгівля може сприяти поширенню корупції, зниженню рівня довіри до бізнесу та загального зростання злочинності.

Боротьба з контрабандою включає в себе різноманітні заходи, такі як посилення прикордонного контролю, вдосконалення законодавства, співпраця між правоохоронними органами та міжнародні ініціативи. Ефективне використання технологій, вдосконалення розуміння схем контрабанди та розробка стратегій запобігання також є важливими компонентами боротьби з цим явищем.

Торгівля в умовах конфлікту може набувати різноманітних форм, починаючи від контрабанди зерна і закінчуючи торгівлею людьми та вугіллям. Це може бути спровоковане нестабільністю та військовими діями, що впливають на економіку та безпеку. У таких умовах, контрабандна торгівля зерном може виникати через порушення економічних блокад або обмежень переміщення товарів, в той час як торгівля людьми та вугіллям може використовуватися для фінансування конфліктів або забезпечення потреб військових фракцій.

Міжнародні організації грають ключову роль у боротьбі з нелегальною торгівлею на окупованих територіях, забезпечуючи політичний тиск, розробляючи нормативні стандарти, надаючи технічну допомогу, сприяючи співпраці та обміну інформацією, а також забезпечуючи гуманітарну допомогу. Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності контролю та припинення нелегальних торговельних операцій.

Підбиваючи підсумки, торгівля з окупованими територіями є складним явищем, яке відображає економічні, політичні та соціальні аспекти конфліктів. За століття змін контекст та методи торгівлі також змінювалися, але проблема залишається актуальною. Історія торгівлі з окупованими територіями демонструє постійний вплив зовнішніх чинників на динаміку конфліктів та економіку регіону. Міжнародні організації грають важливу роль у регулюванні та припиненні нелегальної торгівлі, проте виклики лишаються значними через складність політичної та економічної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Давиденко А.В. П'ять способів нелегальної торгівлі з окупованим Донбасом. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2017/11/9/7161243>.
2. Клондайк для корупціонерів із РФ»: економічна криза в окупації набирає обертів. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-tsiny-rostut-lyudy-vyzhyvayut-ekonomichnu-kryzu/32899374.html>
3. Росіяни продовжують вивозити зерно з окупованого Бердянська – ЦНС [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.kyivpost.com/uk/post/24443>
4. in drain: Why Turkey can't afford to ignore Russian grain smuggling from Ukraine. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/grain-drain-why-turkey-cant-afford-to-ignore-russian-grain-smuggling-from-ukraine/>
5. РФ продає до Туреччини вугілля з окупованих територій України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20230919-rf-prodaye-do-turechchyny-vugillya-z-okupovanyh-terytorij-ukrayiny-zmi/>
6. Російське вторгнення в Україну призводить до збільшення ризиків торгівлі людьми. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ukraine.un.org/en/175247-russian-invasion-ukraine-leads-increased-risks-human-trafficking-%E2%80%93-10m>
7. ОНОВЛЕНИЙ САЙТ ДОПОМОГИ БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ukraine.iom.int/news/updated-website-help-fight-human-trafficking-ukraine>
8. ILLICIT FINANCIAL FLOWS AND ASSET RECOVERY In Ukraine. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://unicri.it/sites/default/files/202106/Ilicit%20Financial%20Flows%20and%20Asset%20Recovery%20in%20Ukraine_1.pdf
9. The State Financial Monitoring Service of Ukraine. Report on the National Risk Assessment in the Field of the Prevention and Counteraction of the Legalisation (Laundering) of Criminal Proceeds and the Financial Terrorism. 2019. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/NRA/2_NRA_report.pdf.

10. Cabinet of Ministers of Ukraine. Parliament Has Passed Budget 2020. 14 Nov. 2019.[Електронний ресурс] Режим доступу:<https://www.kmu.gov.ua/en/news/parliament-prijnyav-byudzhet-2020>
11. Verkhovna Rada Ukrayiny. Criminal Code of Ukraine Kryminal'nyy Kodeks Ukrayiny.[Електронний ресурс] Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?lang=uk>
- 12.Козак Ю.Г. Міжнародна торгівля: підручник / заг. ред. Ю.Г. Козак, Т. Спорек, Е. Молендовські, А. Грібінцева, С.Н. Лебедева, Т. Шенгеля, Н.С. Логвінова, А. Козак, Н.В. Притула, В.М. Осипов, Д. Аляб'єва, М.М. Кочевой. 5-те вид., перероб. та доп. Київ; Катовіце; Краков: Центр учбової літератури, 2015. 272 с.
13. The war in Ukraine and associated risks of human trafficking and exploitation. The war in Ukraine and associated risks of human trafficking and exploitation. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1801/ucl-iasc-2022-roundtable-report-the-war-in-ukraine-human-trafficking-and-exploitation.pdf>
14. СБУ блокувала сприяння терористичній організації «ДНР» через незаконні поставки вугілля в Україну. [Електронний ресурс].Режим доступу:<https://ssu.gov.ua/novyny/cbu-blokuvala-spriyannia-terorystychnii-orhanizatsii-dnr-cherez-nezakonni-postavky-vuhillia-v-ukrainu>
- 15.В Україні від початку війни викрили понад 250 фактів торгівлі людьми. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-society/3794919-v-ukraini-vid-pocatku-vijni-vikrili-ponad-250-faktiv-torgivli-ludmi-mvs.html>
16. Боротьба з незаконною торгівлею. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://www.bat.ua/DOAGCKAH.html>
17. Робота з незаконним обігом підакцизних товарів триває. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/776858.html>
18. Найміцніша кримінальна екосистема Європи». Як війна в Україні вплинула на злочинний світ. Розповідь The Economist. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://forbes.ua/ru/war-in-ukraine/naymitsnisha-kriminalna-ekosistema-evropi-yak-viyna-vplinula-na-zlochinniy-svit-rozpovidae-the-economist-28042023-13363>
19. Зернова ініціатива продовжить працювати, російський шантаж виявився безрезультатним – звернення Президента України.

- [Електронний ресурс].Режим доступу:<https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/5862.html>
20. Зеленський продовжив санкції проти контрабандистів. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4676822-zelenskyi-prodovzhyv-sanktsii-proty-kontrabandystiv>
21. Співробітники БЕБ та Нацполу виявили контрафактних цигарок на 5 млн грн. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://esbu.gov.ua/news/spivrobotnik-i-beb-ta-nacpolu-viyavili-kontrafaktnih-cigarok-na-5-mln-grn>
22. Митний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
23. Макаренко І.В. Річні обсяги нелегальної торгівлі в Україні становлять близько 75 млрд.грн. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://unn.ua/news/richni-obsyagi-nelegalnoyi-torgivli-v-ukrayini-stanovlyat-blizko-75-mlrd-grn-ekspert>
24. Аналіз регулятивного впливу. [Електронний ресурс] Режим доступу:https://mon.gov.ua/storage/app/media/regulatorna_dijalnist/2018/09/apb-proekt-zu-pro-ppto18092018.pdf
25. Як Росія «віджимає» бізнес і руйнує економіку захоплених українських територій. [Електронний ресурс] Режим доступу:https://lb.ua/news/2024/02/14/598170_okupovani_yak_rosiya_vidzhimaie.html
26. Сучасний стан нелегальної торгівлі УКРАЇНИ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_2_2018ua/4.pdf
27. Анатомія російсько-українського конфлікту (2014–2022 рр.) в епоху гібридних війн. [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://www.nbu.gov.ua/node/5937>
28. Представники більшості політичних груп у Європарламенті висловилися за санкції на продукти харчування та сільгосппродукти з Росії та Білорусі. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://www.dw.com/uk/evroparlamenti-zaklikali-do-sankcij-na-zerno-z-rosii-ta-bilorusi/a-68508782>
29. У Європарламенті закликали до санкцій на агропродукцію з РФ. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://suspilne.media/704514-evroparlamenti-zaklikali-do-sankcij-na-agroprodukciju-z-rf/>
30. Санкції, запроваджені ЄС щодо Росії через вторгнення в Україну. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_uk

31. На брудній війні в Україні наживаються контрабандисти. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/03/ukraine-smuggling-blockade-luhansk-separatists>
32. Ввзаємозалежність між відмиванням грошей і контрабанда сигарет: емпіричні докази з України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2021/02/Konferencijos-pranesimas-Interdependence-between-money-laundering.pdf>
33. Основні проблеми українських експортерів при виході на ринки ЄС. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ukrtransagent.com.ua/uk/osnovni-problemyukrayinskykh-ekspor>
34. Вугілля з окупованих територій України постачається до Туреччини. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://forbes.ua/news/vugillya-z-okupovanih-teritoriy-ukraini-postachaetsya-do-turechchini-reuters-19092023-16083>
35. МЗС заперечує заяви Китаю про контрабанду західної зброї з України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://kyivindependent.com/foreign-ministry-denies-chinas-claims-about-smuggling-of-western-weapons-from-ukraine/>
36. Топчій А.О., Шевченко Т. С. Висвітлення в засобах Масової інформації проблеми торгівлі людьми: посібник. Київ – посібник 2007. 153с. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.solor.gov.ua/docs/all/mediaua.pdf>
37. На Донеччині СБУ блокувала збут контрафактного тютюну з ОРДЛО та АРК на понад 4 мільйони гривень. . [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/novyny/na-donechchyni-sbu-blokuvala-zbut-kontrafaktnoho-tiutiunu-z-ordlo-ta-ark-na-ponad-4-miliony-hryven>
38. СБУ попередила продаж у Запоріжжі партії контрафактних цигарок з ОРДЛО на більше ніж 2 мільйони гривень. . [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/novyny/7741>
39. СБУ викрила угруповання з контрабанди наркотиків: метадон перевозили у дитячих іграшках. Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-uhrupovannia-z-kontrabandy-narkotyktiv-metadon-perevozyly-u-dytiachykh-ihrashkakh>
40. СБУ ліквідувала міжнародний канал контрабанди до ЄС: серед організаторів трафіку - «спонсори» бойовиків ОРДЛО [Електронний ресурс]

Режим доступу : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-likvidovala-mizhnarodnyi-kanal-kontrabandy-do-yes-sered-orhanizatoriv-trafiku-sponsory-boiovykiv-ordlo>

41. СБУ викрила бізнесмена-колаборанта, який вивозив українське зерно з тимчасово окупованого Бердянська до рф. [Електорний ресурс] Режим доступу : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-biznesmenakolaboranta-yakyyi-vyvozyv-ukrainske-zerno-z-tymchasovo-okupovanoho-berdianska-do-rf>

42. Як торгують із окупованими територіями. П'ять шляхів нелегального переміщення товарів (дослідження). [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://glavcom.ua/publications/yak-torguyut-iz-okupovanimi-teritoriyami-pyat-shlyahiv-nelegalnogo-peremishchennyatovariv-doslidzhennya-455325.html>

43. Два роки великої війни: як змінилася економіка, доходи українців та державний борг.[Електронний ресурс] Режим доступу:<https://minfin.com.ua/currency/articles/dva-roki-velikoyi-viyni-yak-zminilas-ekonomika-dohodi-ukrayinciv-ta-derzhavniy-borg>

44. Війна і торгівля. Чому Україні вигідно обмінюватися товарами з окупованими територіями. [Електронний ресурс] Режим доступу:https://texty.org.ua/articles/57517/Vijna_i_torgivla_Chomu_Ukrajini_vygidno_ob_minuvatysa-57517/

45. Війна і торгівля людьми: що варто знати про експлуатацію праці та яка ситуація. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://susplne.media/vinnysia/549853-vijna-i-torgivla-ludmi-so-var-to-znati-pro-ekspluataciu-praci-ta-aka-situacia-na-vinnicini/>

46. Вкрадений урожай. Як і куди росіяни вивозять українське зерно — NGL.media. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://nv.ua/ukraine/events/kak-rossiyane-prodayut-vorovannoe-ukrainskoe-zerno-i-kto-ego-pokupaet-rassledovanie-n-gl-media-50405503.html>

47. Запорожченко Ю.В. Історія діяльності спецпідрозділу «Фантом». Український правовий вимір: пошук відповідей на глобальні міжнародні виклики: матеріали V Міжнародної 40 науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. 360 с.

48. Запорожченко Ю.В. Крос-дисциплінарний підхід у вивченні історії контрабанди в умовах «гібридної» війни. Огляд історіографії 2014-2023 рр. Актуальні дослідження правової та історичної науки (Випуск 52): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 4-5 липня 2023 р.) / [редкол. : О.Яремко та ін.] ; ГО “Наукова спільнота”; WSSG w Przeworsku. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б. 110 с. – С. 98-102.

49. Запорожченко Ю.В. Нелегальна торгівля з окупованими територіями Донеччини та Луганщини в 2014-2017 рр. XVII міжнародна наукова конференція «Історія торгівлі, податків та мита»: Тези доповідей. Дніпро, 26–27 жовтня 2023 р. / Наук. ред., упоряд.: О. О. Дячок, В. В.Шевченко. НАН України. Інститут історії України; Міністерство освіти і науки України; Університет митної справи та фінансів; РНЦ Всесвітньої митної організації; Академія соціальних наук України. К.: Інститут історії України, 2023